

Tartu Ülikool
Loodus- ja täppisteaduste valdkond
Ökoloogia ja maateaduste instituut
Geograafia osakond

Magistritöö inimgeograafias

**Eestlaste etniline ja sotsiaalmajanduslik segregatsioon Helsingi
regioonis perioodil 1999-2014**

Kaisa Jette Särekanno

Juhendaja: prof. Tiit Tammaru

Kaitsmisele lubatud:

Juhendaja:

Osakonna juhataja:

Tartu 2017

**Eestlaste etniline ja sotsiaalmajanduslik segregatsioon Helsingi regioonis perioodil
1999-2014**

Magistritöö

Kaisa Jette Särekanno

Lühikokkuvõte. Antud magistritöös on uuritud Helsingi regioonis elavaid eestlasi ning nende etnilist ja sotsiaalmajanduslikku segregatsiooni aastatel 1999-2014. Soome Rahvastikuregistri andmed võimaldasid esmakordselt eestlaste paiknemist nii täpselt uurida ja tulemustest selgus, et suurt eestlaste eraldumist Helsingi regioonis täheldada ei saa, kuigi on piirkondi, kuhu eestlased on rohkem koondunud. Neid piirkondi iseloomustab üldiselt suurem immigrantide osakaal ja keskmisest madalam sotsiaalmajanduslik staatus. Uurimisperioodi vältel on eestlaste arv regioonis pidevalt tõusnud, kuid segregatsioonitase on jäänud sarnasele tasemele.

Märksõnad. Sotsiaalmajanduslik segregatsioon, etniline segregatsioon, Helsingi regioon, Soomes elavad eestlased. **S250 Demograafia**

**Ethnic and socio-economic segregation of Estonians in Helsinki Capital Region from
1999-2014**

Master's thesis

Kaisa Jette Särekanno

Abstract. The master's thesis examines Estonians living in Helsinki Capital Region and their ethnic and socio-economic segregation from 1999 to 2014. Finnish Population Registers Centre's data gives, for the first time, an opportunity to analyse the locations of Estonians that precisely. The results show that Estonians are not very concentrated in the region, but there are areas, where the percentage of Estonians is higher. Those areas are mainly described by higher share of immigrants and lower socio-economic status. During the research period, the number of Estonians in the region has risen, but the level of segregation has remained quite the same.

Keywords. Socio-economic segregation, ethnic segregation, Helsinki region, Estonians living in Finland. **S250 Demography**

SISUKORD

Sissejuhatus	5
1. Teoreetiline taust	7
1.1. Segregatsiooni mõiste.....	7
1.2. Sotsiaalmajandusliku segregatsiooni teooriad	8
1.3. Etnilise segregatsiooni teooriad	9
1.4. Segregatsiooni dimensioonid ja mõõtmine	10
1.5. Segregatsiooni tagajärjed ja selle teket mõjutavad tegurid	11
1.5.1. Sotsiaalkaitstesüsteemi mõju segregatsioonile.....	13
1.5.2. Eluasemepoliitika mõju segregatsioonile.....	13
1.6. Euroopa-sisene migratsioon	15
1.6.1. Eesti-Soome ränne	16
1.6.2. Soome migratsiooniajalugu.....	17
1.7. Helsingi regiooni kirjeldus	18
1.8. Uurimisküsimused	19
2. Andmed ja metoodika	21
2.1. Kasutatud andmed.....	21
2.1.1. Uurimispiirkond	21
2.1.2. Analüüsis kasutatud tunnused	22
2.2. Metoodika	24
2.2.1. Segregatsiooniindeksid	24
2.2.2. Toorandmetepõhine analüüs	25
3. Tulemused	27
3.1. Taust.....	27
3.1.1. Eestlaste arv Soomes ja Helsingi regioonis	27
3.1.2. Soo- ja vanusjaotus	28
3.1.3. Sotsiaalmajanduslik seisund.....	28
3.2. Etnilise segregatsiooni indeksid	32
3.3. Eestlaste paiknemine Helsingi regioonis	34
3.3.1. Sotsiaalmajanduslik jaotus	38
4. Arutelu	41
Kokkuvõte	44
Summary	46

Tänuavaldused	48
Kasutatud kirjandus.....	49

SISSEJUHATUS

Teatud inimgruppide eraldatus põhirahvastikust ja nende ebaühtlane ruumiline jaotus – segregatsioon – võib tekitada ühiskonnas erinevaid probleeme, näiteks vähendada teatud gruppide ligipääsu eluasemetele, tööturule ja teenustele, raskendada vähemusrahvuste integreerumist vastuvõtvasse ühiskonda ning suurendada sotsiaalset ebavõrdsust. Segregatsiooni-uuringud said alguse 1920. aastatel – segregatsiooni, selle tekke põhjuseid ja tagajärgi on põhjalikult uuritud nii USAs kui Euroopas. Nõukogude Liidu lagunemisest ja Berliini müüri langemisest alates on märkimisväärselt suurenenud ida-lääne suunaline rahvastikuränne Euroopas. See sai hoogu juurde 2004. ja 2007. aastal toimunud Euroopa Liidu laienemistega, mil liiduga ühinesid mitmed endised idabloki riigid, ja on küllalt lühikese perioodi jooksul muutnud linnade rahvastikulist koosseisu ning kaasa toonud uusi segregatsiooniprotsesse, mis puudutavad osteselt või kaudselt ka välismaal elavaid eestlasi.

Kuigi Euroopa linnades on segregatsioonitasemed üldiselt madalamad kui mujal maailmas, on näha üha suurenevat ruumilist lõhet rikaste ja vaeste vahel (Marcinčzak *et al.* 2015a). Ida-Euroopast pärit sisserändajad asuvad sihtriikides tihtipeale tööle just madalamatel töökohtadel (Dobson 2008) – olles etniliste vähemusrahvuste esindajad ning ühtlasi ka sotsiaalmajanduslikult halvemal järjel, võib suureneva tõenäosusega eralduda põhirahvastikust. Etniline ja sotsiaalmajanduslik segregatsioon ei pruugi olla alati seotud, ent mõnedel juhtudel on nende vahel tugev seos (Marcinčzak *et al.* 2015a).

Venelaste järel on eestlased suuruselt teine vähemusrahvus Soomes ning Soome on eestlaste peamine välisrände sihtriik. 2016. aastal elas seal 51499 eestlast, kellest ligi pooled elasid Helsingi regioonis (Soome Statistikaamet 2017). Kuna see arv on üha kasvanud, on tekkinud vajadus uurida meie kaasmaalaste kohanemist uue riigiga ja nende sulandumist kohalikku ühiskonda. Antud töö teeb seda uurides segregatsiooni nii etniliste kui sotsiaalmajanduslike tunnuste põhjal.

Magistritöö eesmärk on selgitada välja, milline on eestlaste etniline ja sotsiaalmajanduslik eluasemesegregatsioon Helsingi regioonis ning kuidas see on muutunud perioodil 1999-2014. Helsingi regiooina on käsitletud Soome pealinna Helsingit ning seda ümbritsevaid Espoo, Vantaa ja Kauniaineni linnasid, mis on pealinnaga pendelrände kaudu tihedalt seotud. Töös on kasutatud Soome Rahvastikuregistri andmeid Helsingi regiooni elanike elupaiga ning etnilise ja sotsiaalmajandusliku jaotuse kohta. Uuritavad linnad on jagatud Soome Statistikaameti jaotuse põhjal 167 postiindeksipõhiseks piirkonnaks.

Magistritöö koosneb neljast osast. Teooria osas antakse laiem ülevaade segregatsiooni mõistest, erinevatest segregatsiooniteooriatest ning segregatsiooni tekkepõhjustest ja tagajärgedest. Samuti on teooria osas antud ülevaade Euroopas toimuvatest migratsiooniprotsessidest, Eesti-Soome rändest ning valitud uurimispiirkonnast. Andmete ja metoodika osas on kirjeldatud, milliseid andmeid ja meetodeid on töös kasutatud. Tulemuste osas on analüüsitud eestlaste paiknemist Helsingi regioonis ning paiknemise muutusi uuritaval perioodil. Välja on toodud eestlaste ja soomlaste osatähtsuste ning piirkondade sotsiaalmajanduslike staatuste kaardid ja arvutatud on segregatsiooniindeksid. Arutelu osas on tehtud järeldused ning leitud seoseid teooriaosas tooduga.

1. TEOREETILINE TAUST

1.1. Segregatsiooni mõiste

Segregatsiooni all mõistetakse rahvastikurühmade eraldumist ning ebaühtlast paiknemist ruumis (Massey *et al.* 2009). Segregatsiooni tase on madal, kui rühmade liikmed on ruumis täielikult segunenud ehk teatud alal ühtlaselt jaotunud. Kui rühmade liikmed on ruumis aga ebaühtlaselt jaotunud, on segregatsiooni tase kõrge ja rahvastik segregeerunud (Gregory *et al.* 2009). Kuigi peamiselt keskenduvad erinevad sellealased uuringud eluasemesegregatsioonile, uurides piirkondi, kus inimesed elavad, võib segregatsiooni esineda ka muudes eluvaldkondades, näiteks tööelus ja vabaajakasutuses (Van Ham & Tammaru 2016)

Rahvastikurühmasid võib eristada erinevate sotsiaalsete tunnuste põhjal, näiteks rassi, päritolu, sissetuleku, haridustaseme või vanuse järgi (Massey *et al.* 2009). Segregatsioonist rääkides kasutatakse tihtipeale terminit "vähemusgrupp", mille all peetakse silmas teatud rassist, religioonist, keelerühmast, rahvusest või kultuurist gruppi, mis ei kuulu vaadeldava piirkonna põhigruppi (Knox & Pinch 2010). Kui segregatsioon toimub etniliste tunnuste – rahvuse või emakeele – põhjal, on tegemist etnilise segregatsiooniga. Kui eraldumine toimub sotsiaalmajanduslike tunnuste – sissetulek, ametikoht, haridus – põhjal, on tegu sotsiaalmajandusliku segregatsiooniga.

Segregatsioon võib esineda nii riigi, maakonna, omavalitsuse kui ka naabruskonna tasandil (Massey *et al.* 2009) ning segregatsiooni suurus ja tasandid on aja jooksul muutuvad. Segregatsioon ühel tasandil ei tähenda automaatselt segregatsiooni teistel tasanditel (Van Kempen & Özüekren 1998). Näitena võib tuua USA, kus musta- ja valgenahaliste rassiline segregatsioon on läinud suurel määral üle makrotasandilt ehk osariikide/maakondade tasandilt mikrotasandile ehk linnade tasandile (Massey *et al.* 2009).

Segregatsioon on ühest küljest muster, mis näitab, kuidas erinevate gruppide liikmed on ruumiliselt jaotunud, teisest küljest protsess, mis toodab ruumilist ebavõrdsust (Marcinčzak 2012).

1.2. Sotsiaalmajandusliku segregatsiooni teooriad

Kaks kõige olulisemat sotsiaalmajandusliku segregatsiooni teooriat on Saskia Sasseni sotsiaalse polarisatsiooni teooria ja William Julius Wilsoni ruumilise ebakõla teooria. Sasseni (1991) teooria aluseks on rahvusvaheline migratsioon ja globaalsed linnad. Wilson (1987) lõi oma teooria aga USA mustanahaliste olukorra kirjeldamiseks.

Kuigi kahe autori teooriad on erinevad, on mõlemas olulisel kohal majanduse ümberkujunemine – üleminek industriaalselt tööturult postindustriaalsele (Burgers & Musterd 2002). Sasseni teooria kohaselt saabub suurem osa immigrantidest just globaalsetesse linnadesse, sest nende linnade majandus pakub töökohti mitte ainult kõrgetasemelistele spetsialistidele, vaid ka madalapalgalistele lihttöölisele. Sellise tööstruktuuri tõttu on globaalsed linnad duaalsed linnad, mis on etniliselt ja sotsiaalselt polariseerunud. Wilsoni teooria lähtepunktiks on majanduse ümberkujunemine, mida põhjustab suurenev globaalne konkurents. Tema eeldus on, et postindustriaalsel ühiskonnal on vaja rohkem kõrgelt haritud töötajaid. See seab aga ebavõrdsesse olukorda lihttöölised, kelle haridustase ei vasta vajalikele nõuetele ning kes jäävad seetõttu tööta. Lisaks puudulikule haridustasemele asuvad nende inimeste elukohad tihtipeale linnaosades, kus neile sobivate lihttööde arv on vähenenud rohkem kui muudel aladel ja seetõttu puudub neil ligipääs neile sobivatele töökohtadele.

Wilsoni ja Sasseni teooriate ühe suure erinevusena võib välja tuua selle, et Sasseni järgi on globaalsetes linnades tekkinud polariseerumine (valdav on kõrgetasemeliste töötajate ja lihttöölise klass, keskklassi osakaal pigem väheneb), Wilsoni järgi toimub aga professionaliseerumine, mis jätab järkjärgult madalama astme lihttöölised üldse tööta (Burgers & Musterd 2002).

Mõlema autori teooriad on leidnud ka kriitikat. Näiteks Roger Waldinger (1996) on toonud välja, et nii Sasseni kui Wilsoni teooriad arvestavad ainult haridustaset ning keskenduvad tööturu nõudlusele (töökohtadele), kuid ei tee vahet erinevate vähemusgruppide vahel ning eiravad pakkumise (tööliste) poolt. Waldingeri arvates mõjutavad immigrantide positsiooni tööturul ka nende vähemusgrupi sotsiaälvõrgustikud ja kultuur. Esping-Andersen (1990) on antud teooriate juures kritiseerinud seda, et need ei arvesta riiklike institutsioonide mõju tööturu struktuurile. Majanduslike muutuste tagajärjed võivad erinevates riikides erineda, olenevalt nende sotsiaalkaitstesüsteemist, mis tähendab, et lisaks immigrandi isiklikele omadustele on oluline ka riiklik poliitika.

Euroopa kontekstis on leitud, et siinsetes linnades on sotsiaalmajanduslik segregatsioon madalam kui mujal maailmas, kuigi on täheldatud, et ruumiline lõhe vaeste ja rikaste vahel on suurenemas (Marcinčzak *et al.* 2015a). Sotsiaalmajanduslik segregatsioon on otseselt majandusliku ebavõrdsuse tagajärg, ent nende kahe seos ei ole lineaarne, vaid oleneb ka riigi institutsioonidest ning majanduslikust ja demograafilisest arengust (Burgers & Musterd 2002). Kui pikka aega aitas riigi sekkumine Euroopas sotsiaalmajanduslikku segregatsiooni vähendada, siis uued liberalistlikud muutused on ebavõrdsust suurendanud (Marcinčzak *et al.* 2015a). Tammaru jt (2015) on toonud välja neli tegurit, mis mängivad ruumilise lõhe suurenemisel peamist rolli: sotsiaalkaitse- ja elamusüsteemid, globaliseerumine ja majanduse restruktureerimine, suurenev majanduslik ebavõrdsus ning ajaloolised põhjused.

1.3. Etnilise segregatsiooni teooriad

Etnilise elukohasegregatsiooni uurimisel lähtutakse peamiselt kahest teooriast: ruumilise assimilatsiooni mudelist ning ruumilise stratifikatsiooni mudelist.

Ruumilise assimilatsiooni mudeli kohaselt kolivad vähemusgruppide esindajad põhirahvuse naabruskondadesse üldisema sotsiaalmajandusliku protsessi ja assimileerumise tulemusena (Massey & Denton 1985). Riiki saabudes eelistavad immigrandid elada piirkondades, kus elavad nendega sama päritolu inimesed, kes saavad neid aidata ning kus neil on võimalik säilitada oma harjumuspärast eluviisi. Uude kultuuri sulandudes hakkavad immigrantide elukohaelistused aga muutuma ning siirdutakse majanduslikult parematesse naabruskondadesse (samadesse naabruskondadesse, kus elavad ka põhirahvuse esindajad) (Bolt & Van Kempen 2010). Ruumilise assimilatsiooni mudelit on palju kasutatud erinevates USA uuringutes, mis on tõestanud mudeli kehtivust. Samas ei kehti mudel samal määral näiteks musta- ja valgenahaliste vähemusgruppide puhul. On leitud, et mustanahalistel on valgete piirkondadesse palju raskem edasi kolida kui valgetel vähemusgruppide esindajatel (Freeman 2002).

Ruumilise stratifikatsiooni ehk kihistumise mudel keskendub diskrimineerimisele, millega vähemugrupid silmitsi seisavad. Põhirahvuse eelarvamuslik suhtumine võib takistada vähemusgruppide liikmetel sobiva eluaseme leidmist, kuna neid võivad diskrimineerida laenuandjad, kinnisvaramaaklerid, korteriomanikud ja ametnikud. Gruppidel, keda kõige

rohkem diskrimineeritakse, ei õnnestu elada piirkondades, mis vastaksid nende sotsiaalmajanduslikule elujärjele (Bolt & Van Kempen 2010).

Lisaks eelmistele on loodud ka etnilise enklaavi mudel, mille kohaselt vähemusgrupid ei pruugigi tahta põhikultuuri assimileeruda. Freeman (2000) leidis oma uuringus, et paljud parema sotsiaalmajandusliku seisundiga mustanahalised ameeriklased otsustavad elada vaesemates naabruskondades, kus elavad nende rahvuskaaslased, sest tunnevad end seal koduselt ja saavad oma kogukonna heaolusse panustada. Kui ruumilise kihistumise mudeli järgi ei sulandu immigrandid ühiskonda seetõttu, et neid diskrimineeritakse, siis etnilise enklaavi mudeli järgi on põhjuseks hoopis inimeste enda tugev side oma rahvuskaaslastega. Seda sidet tugevdab see, kui kultuurilised erinevused lähte- ja sihtriikide vahel on suured (Bolt & Van Kempen 2010).

Etnilise segregatsiooni seletamisel on olulised protsessid ka *white flight* ning *white avoidance*. *White flight* ehk enamusrahvuse lahkumine teatud elupiirkonnast võib aset leida siis, kui vähemusrahvuse osakaal kasvab nii suureks, et ületab teatud lävendi (*tipping point*), mis oli enamusrahvusele vastuvõetav (Bråmås 2006). *White avoidance*'i all peetakse aga silmas seda, kui enamusrahvus väldib kolimist piirkondadesse, kus etnilistel vähemusgruppidel on suur osakaal. See teooria on loodud USAs, uurimaks valgete ja mustanahaliste rassilist segregatsiooni, ent seda teooriat on rakendatud ka Euroopas erineva etnilise päritoluga rahvusrühmade uurimisel (Bråmås 2006). Sarnane teooria vähemusrahvuse käitumise kohta väidab, et segregatsiooni teket mõjutab ka see, kas vähemusgrupid eelistavad kolida paljurahvuselistesse piirkondadesse (*ethnic attraction*), ja see, kas vähemusgrupid väldivad paljurahvuselistest piirkondadest ära kolimist (*ethnic retention*) (Skifter Andersen 2017). Vilkama (2011) on leidnud, et Helsingi pealinna regioonis kolivad kohalikud pigem piirkondadesse, kus immigrante on vähe ja immigrandid piirkondadesse, kus nende osakaal on juba keskmisest kõrgem.

1.4. Segregatsiooni dimensioonid ja mõõtmine

Massey ja Dentoni (1993) definitsiooni järgi on eluasemesegregatsioon suurus, mis näitab, mil määral on kahe erineva grupi liikmed linnas eraldatud. Segregatsioon on aga keeruline protsess ning rahvastik võib olla segregeerunud erinevatel viisidel. Segregatsiooni mõõtmiseks on nad loonud viis dimensiooni:

Ühtlus (*evenness*) – ühtluse dimensioon näitab, kui ühtlaselt või ebaühtlaselt on kaks sotsiaalset gruppi mingitel aladel linnas jaotunud. Ühtlust ei mõõdeta absoluutskaalal, vaid võrdluses mõne teise grupiga. Segregatsioon on kõige väiksem siis, kui igal linna alal on võrdselt vähemusgrupi esindajaid. Segregatsioon on kõige suurem siis, kui vähemus- ja enamusgruppide liikmed elavad täielikult erinevatel aladel.

Kokkupuutuvus (*exposure*) – elanike kokkupuutuvus näitab seda, kuivõrd suur tõenäosus on vähemus- ja enamusgrupi liikmetel linna erinevatel aladel kokku puutuda. Segregatsioon on kõige väiksem siis, kui kokkupuutuvuse tõenäosus on kõrge.

Kontsentratsioon (*concentration*) – kontsentratsioon näitab, kui suurel alal linnas vähemusgrupp elab. Kui vähemusgrupp paikneb väikesel osal kogu linna territooriumist, on nad kontsentreerunud.

Tsentralisatsioon (*centralisation*) – näitab seda, kui kaugel või lähedal elab mingi rahvastikurühm linna keskmest. Mida keskmee lähemal rühma liikmed elavad, seda tsentraliseeritum antud rühm on.

Klasterdumine (*clustering*) – klasterdumine näitab kuivõrd on vähemusgruppide naabruskonnad üksteisega seotud, kas nad paiknevad kõrvuti või erinevates linnaosades. Klasterdumine on suur, kui vähemusgruppide elualad paiknevad kõrvuti ja on tihedalt seotud. Klasterdumine on madal, kui vähemusgruppide naabruskonnad paiknevad erinevates linnaosades.

Segregatsiooni mõõtmiseks kasutatakse peamiselt kahte lähenemisviisi: traditsioonilisemat indeksipõhist lähenemist ning moodsamat toorandmetel põhinevat lähenemist. Indeksipõhise lähenemise puhul hinnatakse segregatsiooni taset erinevate valemite põhjal, toorandmete põhine lähenemine võimaldab hinnata teatud gruppide kontsentreerumist ja seda kaartide abil visualiseerida. (Marcinćzak 2012)

1.5. Segregatsiooni tagajärjed ja selle teket mõjutavad tegurid

Segregatsiooni on põhjalikult uuritud nii USA-s kui Euroopas. On leitud, et etniline ja sotsiaalmajanduslik segregatsioon on Euroopa linnades madalam kui USA linnades. Euroopa-siseselt on aga riikide ja linnade vahelised erinevused suured. Üldiselt kirjeldavad Euroopa linnasid mitmerahvuselised naabruskonnad, kuid erinevad Euroopa riigid ja linnad on meelitanud ligi erinevaid rahvusi (Musterd 2005). Kui mõned riigid on

meelitanud ligi vähemusrahvusi lähedal asuvatest riikidest, siis teised ka kaugemalt, näiteks endistest kolooniamaadest. Vähemusrahvuste olemasolu tekitab alati võimaluse gruppide eraldumiseks ja segregatsiooni tekkeks.

Uuringud on näidanud, et segregatsioonil võib olla linnade arengule negatiivseid mõjusid. Eraldatus, kontaktide puudumine ja teadmatus võivad piirata vähemusrühmade osalemist ühiskonnaelus ja nende ligipääsu (avalikele) teenustele (Van Kempen & Özüekren 1998), segregeerunud vähemusgruppidesse kuulvatel täiskasvanutel on raskem omaks võtta kohalikke väärtusi ja norme (Musterd 2005), lastel on raskem õppida kohalikku keelt ja väiksem tõenäosus saada head haridust (Van Kempen & Özüekren 1998). Kontsentreeritud piirkondadest võib enamusrahvusel tekkida negatiivne kuvand, mis omakorda suurendab sallimatust ja hirmu vähemuste suhtes (Van Kempen & Ozüekren 1998).

Siiski ei ole segregatsioonil vaid negatiivsed tagajärjed. Võib välja tuua, et sotsiaalsete sidemete hoidimine oma rahvuskaaslastega, mida võimaldab lähestikku elamine, aitab vähemusgruppidel uues keskkonnas säilitada oma kultuuri, mis tihtipeale erineb kohalikust. Sidemed rahvuskaaslastega pakuvad abi ja tuge nii era- kui tööelus ning aitavad sisserännanutel vastuvõtvas ühiskonnas paremini hakkama saada (Knox & Pinch 2010). Uued immigrandid leiavad sageli tööd oma rahvuskaaslaste ärides, saades seeläbi kogemusi ja teadmisi, et parandada edaspidi oma sotsiaalmajanduslikku olukorda (Van Kempen & Özüekren 1998).

Reeglina püüavad linnapoliitikad erinevaid rahvastikugruppe võimalikult palju omavahel segada ja segregatsiooni vähendada (Musterd 2005; Vaattovaara *et al.* 2010). Selleks peab aga kõigepealt olema teadlik segregatsiooni tekkepõhjustest. Ruumilist eraldumist võivad tekitada nii inimeste isiklikud valikud kui ka välised mõjutajad (Skifter Andersen 2017), tegureid on tihtipeale mitmeid ning need on üksteist mõjutavad. Piirkonniti võivad need tegurid olla erinevad ning sõltudes näiteks riigis toimuvatest poliitilistest ja majanduslikest arengutest ka ajas muutuvad (Burgers & Musterd 2002). Tammaru jt (2015) on toonud suurimate segregatsiooni mõjutajatena välja globaliseerumise, sotsiaalse ebavõrdsuse, riikliku sotsiaalkaitseüsteemi, eluasemepoliitika ning linnade ametialase struktuuri.

Käesolevas töös uuritud Soome puhul on segregatsiooni mõjutavate faktorite uurimisel kindlasti olulisel kohal sotsiaalkaitseüsteem ja eluasemepoliitika, mida on järgnevates alapeatükkides lähemalt uuritud.

1.5.1. Sotsiaalkaitstesüsteemi mõju segregatsioonile

Võrreldes paljude USA linnadega võib madalamat segregatsiooni Euroopa linnades seletada siinsete sotsiaalkaitstesüsteemidega, mis aitavad sotsiaalse ebavõrdsuse vähendamise ja eluasemepoliitika kaudu eraldumist vähendada (Tammaru *et al.* 2015). Euroopas on esindatud mitmed erinevad sotsiaalkaitse- ja eluasemesüsteemid. Need võivad olla sotsiaaldemokraatlikud, korporatiivsed ja liberaalsed. Liberaalse sotsiaalkaitstesüsteemiga riikides on üldiselt kõrgem segregatsioon kui korporatiivsetes ja sotsiaaldemokraatlikes (Arbaci 2007).

Magistritöös uuritav Soome on tugeva sotsiaaldemokraatliku süsteemiga riik, mille progressiivne maksusüsteem, kõrgekvaliteedilised avalikud teenused ning maksutulude ümberjaotamine on loonud elanike seas võrdse sissetulekute jaotuse ja võrdlemisi madala vaesustaseme (Uusitalo 1997 *cit.* Vaattovaara & Kortteinen 2003). Helsingi regioon on lisaks rakendatud täiendavaid meetmeid, mille eesmärk on luua heterogeenseid ja sotsiaalselt tasakaalus naabruskondi ning vältida segregatsiooni teket. Näiteks on elamupoliitika kaudu üritatud piirkondi sotsiaalselt segada, et naabruskondades oleksid esindatud erinevate vähemusgruppide esindajad (Vaattovaara & Kortteinen 2003). Soomes on kõigile elanikele, vaatamata nende taustale või sotsiaalmajanduslikule positsioonile, tagatud esmane sotsiaalkaitse ja sotsiaalteenused (Kautto *et al.* 1999 *cit.* Vaattovaara *et al.* 2010). Üheks Soome sotsiaalkaitstesüsteemi aluseks on eeldus, et kõik tööealised elanikud käivad tööl – töötuse määr peab olema nullilähedane – ja omavad seeläbi õigust sotsiaalkaitsele (Vaattovaara *et al.* 2010).

1.5.2. Eluasemepoliitika mõju segregatsioonile

Kuigi esmapilgul võib väita, et erinevate gruppide eelistused ja valikud kujundavad ise eluasemete ruumilise jaotuse ja elamuturg ei tekita segregatsiooni, on erinevad autorid siiski leidnud, et ligipääs eluasemetele on segregatsioonimustrite mõistmisel oluline – inimeste võimalused elamuturul mõjutavad segregatsiooni teket suurel määral (Murie & Musterd 1996).

Euroopas on mitmel pool rakendatud poliitikaid, mille eesmärk on vältida immigrantide või vaesemate elanike kontsentreerumist: Prantsusmaal kohustab seadus omavalitsustel

tagama elamuturul kindlat hulka sotsiaalkortereid (Musterd 2005), Soome elamuturgu on alates 1960. aastatest mõjutanud sotsiaalkaitsepoliitika, mille eesmärk on võimaldada kõigile elanikele taskukohased ja hea standardiga elukohad (Vaattovaara *et al.* 2010).

Kirjeldamaks seda, kuidas inimesed on eluasemeturu eri osades jagunenud, on loodud segmentatsiooni kontseptsioon (Lindberg & Lindén 1989 *cit.* Skifter Andersen 2012). Eluasemeturu segmentatsioon võib väljenduda selles, et kõrgema sissetulekuga elanikud elavad erahoonetes ja madalama sissetulekuga inimesed odavates üürikorterites või sotsiaalelamutes. Sotsiaalselt ja/või etniliselt tugevalt segmenteerunud turul on erinevatel gruppidel väga erinev ligipääs eluasemetele. Segmenteerumist mõjutab eluasemepoliitika, mis loob kas võrdseid või ebavõrdseid võimalusi (Skifter Andersen 2012).

Eluasemepoliitikaid võib jagada kaheks – duaalsed (*dual*) ja ühtsed (*unitary*). Duaalse süsteemi puhul, mis on omane liberaalsele süsteemile, on elamuturul suur segmenteerumine rendipindade ja eraomandi vahel ning teatud gruppidel on ligipääs eluasemetele raskendatud. Ühtse süsteemi puhul, mis on omane sotsiaaldemokraatlikule ja korporatiivsele süsteemile, on sotsiaalelamutel erarendipindadega konkureerimiseks võrdsed tingimused (Arbaci 2007).

Antud magistritöös uuritav Soome on sotsiaaldemokraatlik heaoluriik, kus riigi ja kohalike omavalitsuste sekkumine eluasemepoliitikasse on suur (Skifter Andersen *et al.* 2016). Riiklikult toetatakse nii abi vajavaid inimesi kui ka elamuhoonete ehitamist, näiteks on loodud tugev sotsiaalmajade sektor – üle poole rendipindade Soomes on ehitatud riigi toetuste abil ning Helsingi regioonis moodustavad need 22% kõikidest elamispiindadest (Vaattovaara *et al.* 2010). Soomele on omane ühtne elamusüsteem, kus nii eluasemeid rentivate kui omavate elanike sissetulekute erinevused on väikesed, mõlemate seas leidub erineval elujärjel inimesi. Võrreldes teiste Põhjamaadega on Soome renditurg siiski rohkem segmenteerunud, kuna sotsiaalmajutust pakutakse peamiselt vaid madala sissetulekuga elanikele (Skifter Andersen *et al.* 2016). Lisaks leidsid Skifter Andersen jt (2016) oma uuringus, et Soomes on suuremad erinevused immigrantide ja soomlaste jagunemises erinevates elamutüüpides – soomlased elavad peamiselt era-, immigrantid aga sotsiaalelamutes. Käesoleva töö tarbeks on oluline teada, et 2008. aastal elas 46% Ida-Euroopast pärit immigrantidest (sealhulgas eestlased) ja 43% kõikidest Soomes elavatest immigrantidest sotsiaalmajades (Vaattovaara *et al.* 2010). Kui sotsiaalelamud on linnas ebaühtlaselt jaotunud (kontsentreerunud), võib segmentatsioon segregatsiooni suurendada.

Seetõttu on näiteks Helsingi regioonis erinevaid elamutüüpe teadlikult hajutatud ning sotsiaalmajad on linnas üsna ühtlaselt jaotunud (Skifter Andersen *et al.* 2016).

1.6. Euroopa-sisene migratsioon

Kui maailmasõdade järgsel ajal põhines suur osa Euroopa segregatsiooni- ja integratsiooniüuringuid postkoloniaalsetel mudelitel – 20. sajandi keskpaigas oli suur osa Euroopasse saabunud immigrantidest pärit kolmanda maailma riikidest –, siis suur osa tänapäeva Euroopa migratsioonist on ida-lääne suunaline: uuematest Euroopa Liidu riikidest pärit töölised rändavad jõukamatesse vana Euroopa riikidesse, et leida parem töö ja sissetulek (Favell 2008). Berliini müüri langemine, Nõukogude Liidu lagunemine ja Euroopa Liidu laienemine avas piirid Ida- ja Kesk-Euroopa riikidele, kes olid sotsialismiajal isoleeritud (Bonifazi *et al.* 2008).

Euroopa Liidu moodustasid 1957. aastal kuus asutajaliiget: Belgia, Madalmaad, Itaalia, Luksemburg, Lääne-Saksamaa ja Prantsusmaa. Aastatel 1957-1973 liitus veel üheksa riiki (EU-15): Taani, Iirimaa, Ühendkuningriik, Kreeka, Hispaania, Portugal, Austria, Soome, Rootsi. 2004. aastal liitusid Euroopa Liiduga veel kaheksa riiki (EU-8): Tšehhi, Eesti, Ungari, Läti, Leedu, Poola, Slovakkia ja Sloveenia. Bulgaaria ja Rumeenia liitusid aastal 2007. Sellega laienes järgnevatel aastatel Euroopa Liidu vaba liikumise poliitika, sealhulgas õigus elada ja töötada teistes liikmesriikides, ka Ida-Euroopa riikidele. 1990. aastatel oli teistesse Euroopa riikidesse võimalik tööle minna vaid viisa abil (European Commission 2002).

Ida-lääne suunalist rännet on peamiselt ajendanud Lääne-Euroopa riikide paremad elu- ja töötingimused ning kõrgemad palgad, samuti Ida-Euroopa riikide võrdlemisi kõrge töötuse tase. Lähteriikidest lahkuvad sageli haritud ja aktiivsed noored tööealised inimesed, kelle potentsiaal jääb kodumaal kasutamata (Dobson 2008). Immigrantide arvu suurenemine sihtriikides võib vähendada tööjõupuudust ja elavdada majandust (Hardy & Clark 2005), teisest küljest võib see aga alandada palkasid, kuna saavad immigrandid on nõus töötama odavama raha eest (Krings 2009). Inimesed, kes oleksid koduriigis töötanud ja koormaksid sealset majandust, võivad uues riigis töö leidnuna oma kojujäänud pereliikmeid toetada ja niiviisi hoopis lähteriigi majandust elavdada. Paljudel juhtudel on migratsioon kahesuunaline: vaesematest riikidest lahkunud elanikud kolivad mingil

ajahetkel koju tagasi. Nad teevad seda paremate keele- ja tööalaste oskustega, mis võimaldavad neil kodumaal edukamad olla ja riigi arengusse panustada. Mõnikord saabutakse tagasi säästudega, et soetada eluase või alustada oma äri (Dobson 2008).

Ida-Euroopast pärit sisseerändajad saavad riikidest, mille kultuur on võrdlemisi sarnane sihtriikide omaga, nad ei ole niivõrd immigrandid kui "vabad liikujad". Tänu liikumise kergusele on suurenenud ka tagasirände tõenäosus – sihtriiki ei kolita tihtipeale elama igaveseks, vaid ajutiselt (Favell 2008). Euroopa ida-lääne suunalist migratsiooni on võrreldud USA-Mehhiko omaga, kus immigrandid töötavad madalapalgalistel lihttöodel, mida kohalikud, paremal järjel elanikud enam teha ei taha (Favell 2008). Ka Euroopa puhul on näha, et idast pärit immigrandid töötavad peamiselt lihttöodel (Dobson 2008). Probleemid on sarnased nii Euroopas kui USAs – ühest küljest püütakse tööjõu sissevoolu pidurdada ning piire rohkem sulgeda, teisest küljest ollakse aga odavast tööjõust sõltuvad (Favell 2008).

1.6.1. Eesti-Soome ränne

Eesti kodanike arv Soomes oli 2016. aastal Soome Statistikaameti andmetel 51449 inimest, mis on mõnevõrra suurem Soomes elavatest eesti keelt emakeelena kõnelevate inimeste arvust (mõned eestlased on võtnud Soome kodakondsuse). Eestlased on venelaste järel suuruselt teine vähemusrahvus Soomes. Eestlaste arv Soomes on viimastel aastakümnetel üha tõusnud, see kasvas kiiresti 1990. aastate alguses, kasv vähenes 1990. aastate teises pooles ning 2000. aastate alguses, kuid tõusis taas alates 2005. aastast, pärast Eesti liitumist Euroopa Liiduga (Soome Statistikaamet 2017). Esimesel perioodil (1990. aastate alguses) rändasid Eestist Soome peamiselt Ingerisoomed päritolu inimesed, koos peredega ja kavatsusega sinna elama jääda. 2000. aastatest alates on peamiseks Soome kolimise põhjuseks saanud töö ja sissetulek (Anniste 2011). Suurem osa Soome elama asunud inimestest on nooremas tööeas ja kutseharidusega. Meeste puhul ongi peamiseks rändepõhjuseks töö ja sissetulek, naiste puhul aga pere ja sellega seonduv (Anniste 2011).

Soome on eestlastele populaarseks sihtriigiks, sest ta asub Eestile lähedal, on märgatavalt jõukam ning väga sarnase keelega (Anniste & Tammaru 2014). Keele ja kultuuri sarnasuse tõttu on eestlastel teiste sisseerändajate ees mõnevõrra suuremad eelised Soome ühiskonda integreerumisel ja kõrgtasemel keeleoskuse omandamisel. Suhtumisuuringute kohaselt on

soomlaste suhtumine eestlastesse hea – seda on seostatud romantiliselt positiivse suhtumisega eestlastesse juba Teise maailmasõja perioodist, praeguse aja tihedate kontaktidega kahe riigi vahel ja elava turismiga (Jaakkola 2005 *cit.* Mannila & Reuter 2009).

Anniste ja Tammaru (2014) on uurinud eestlaste ning Eestist pärit vene rahvusest inimeste integratsiooni ja Eestisse tagasipöördumist ning leidsid, et kuigi eestlased integreeruvad Soome ühiskonda paremini kui Eestist pärit venelased, ei tähenda parem integratsioonitase tingimata kavatsust Soome elama jääda – eestlaste seas on tõenäosus soovida mingil hetkel kodumaale naasta palju suurem kui venelaste seas.

1.6.2. Soome migratsiooniajalugu

Soome on etniliselt olnud võrdlemisi monokultuurne riik, kus immigrantide osatähtsus on hakanud märgatavalt suurenema alles viimaste aastakümnete jooksul. Võrreldes teiste Lääne-Euroopa riikidega on Soome saabuvate immigrantide hulk olnud pigem madal ning seda on piiranud mitmed administratiivsed ja kultuurilised faktorid (Mannila & Reuter 2009).

Üheks tähtsaks teguriks Soome migratsiooni ajaloos on olnud riigi geopoliitiline asukoht ida ja lääne vahel (Forsander 2002 *cit.* Vaattovaara *et al.* 2010). Pärast iseseisvumist 1917. aastal oli Soomes palju lähedalasuvatest riikidest pärit elanikke (venelasi, rootslasi ja sakslasi), kuid pärast Teist maailmasõda karmistati oma migratsioonipoliitikat ja üritati end seeläbi eemale hoida ida ja lääne vahelisest võimuvõitlusest (Vaattovaara *et al.* 2010). Nõukogude Liidu lagunemine 1991. aastal mõjutas Soome välis- ja migratsioonipoliitikat, avati idapiir ning hakati tihendama suhteid teiste Euroopa riikidega (Lepola 2000 *cit.* Vaattovaara 2010). 1980. aastate lõpus oli suuremates Soome linnades tekkinud tööjõupuudus, mis samuti soosis liberaalsemat migratsioonipoliitikat (Vaattovaara *et al.* 2010). Tänapäeval koostatakse Soome immigratsioonipoliitikat ja -seadusi rohkem üleeuroopalise immigratsioonipoliitika alusel, arvestades tööturu vajadusi ja humanitaarpõhjuseid (Mannila & Reuter 2009). Soome Statistikaameti andmetel elab Soomes üle 350000 elaniku, kelle emakeel pole soome ega rootsi keel (mis on samuti Soome riigikeel). Suurima vähemusrahvuse moodustavad vene keelt kõnelevad elanikud (üle 70000 elaniku). Eesti keelt emakeelena kõnelevaid elanikke elas 2016. aasta andmetel

Soomes veidi alla 50000, sellega moodustasid eestlased suuruselt teise vähemusrahvuse. Suuremal määral elab Soomes ka araabia, somaali ja inglise keelt kõnelevaid elanikke (Soome Statistikaamet 2017).

1.7. Helsingi regiooni kirjeldus

Helsingi pealinna ümbritseva linnalise ala puhul eristatakse kahte erinevat piirkonda: Suur-Helsingit ja pealinna regiooni. Pealinna regiooni (soome k. *pääkaupunkinseutu*) moodustavad Helsingi, Espoo, Vantaa ja Kauniainen linnad. Suur-Helsingi (soome k. *Helsingin seutu*) alla loetakse lisaks neljale suuremale linnale ka Järvenpää, Nurmijärvi, Tuusula, Kerava, Mäntsälä, Pornainen, Hyvinkää, Kirkkonummi, Vihti ja Sipoo väiksemad omavalitsused, mis on pendelrände kaudu pealinnaga tihedalt seotud (Helsinki Region 2017).

Suur-Helsingi rahvaarv ja majandustase on viimaste aastakümnete jooksul märgatavalt kasvanud. 2015. aastal elas seal 1437890 elanikku, mis moodutab 25,9% kogu Soome rahvastikust. 2016. aastal kasvas rahvaarv 77 Soome omavalitsuses ning kahanes 233 omavalitsuses. Rahvaarvu tõus oli suurim just Suur-Helsingis, mille rahvaarv kasvas 16000 inimese võrra, 72% neist moodustasid muukeelsed elanikud (Soome Statistikaamet 2016).

Antud töös on uurimise alla võetud kitsam Helsingi pealinna regioon Helsingi, Espoo, Vantaa ja Kauniainen linnadega.

Helsingi linnas elas 2016. aastal 628208 elanikku, kellest 570601 olid Soome kodakondsusega (Soome Statistikaamet 2017). Helsingist on saanud üks Euroopa juhtivaid kommunikatsiooni- ja infotehnoloogia keskusi (Vaattovaara & Kortteinen 2003), sellega on kaasnenud ka eluasemehindade tõus, mis on tekitanud sotsiaal-majanduslikke ja ruumilisi lõhesid. Suurenenud on nii rahvusvaheliste sisserändajate kui ka teistest Soome omavalitsustest Helsingisse kolinute arv, mis muudab pealinna üha mitmekesisemaks ja multikultuursemaks, mõjutades sellega etnilise ja sotsiaalmajandusliku segregatsiooni protsesse (Vaattovaara *et al.* 2010).

Espoo linna ajalugu sai alguse 1458. aastal, mil Espoo kihelkond eraldus Kirkkonummi kihelkonnast. 1950. aastatel kasvas sealne rahvaarv 20000 elanikuni ja on sellest alates enam kui kümnekordistunud (City Of Espoo 2015). Tänapäevaks on Espoo rahvaarvu poolest

suuruselt teine linn Soomes, seal elas 2016. aastal 274583 elanikku (Soome Statistikaamet). Keskmiselt kasvab Espoo rahvaarv aastas umbes 3500 elaniku võrra. Kiirelt on kasvanud ka võõrkeelse elanikkonna arv: Espoos elab üle 30000 immigrandi ning ennustuste kohaselt kahekordistub see arv aastaks 2025 (City of Espoo 2015).

Vantaa linn loodi 1974. aastal ning see on hetkel suuruselt neljas linn Soomes (City of Vantaa 2017). 2016. aastal elas Vantaas 219341 elanikku ning linna rahvaarv oli võrreldes eelneva aastaga kasvanud 2,2% (Soome Statistikaamet 2017). Ka Vantaa rahvaarv hakkas järsult tõusma 1950. aastatel. Suurema osa Vantaa linna eluasemetest moodustavad korterelamud (City of Vantaa 2017).

Kõige väiksem Helsingi pealinna regiooni kuuluv linn on Kauniainen, mis asub Helsingist 15 km lääne pool ning on ümbritsetud Espoo linnaga. Kauniaineni linn tekkis aedlinnana 1906. aastal, mil rajati kinnisvarafirma, mis hakkas peamiselt pealinna elanikele villasid müüma. Kauniaineni linn oli looduskaunis koht, mis oli samas raudtee kaudu ühendatud pealinnaga. Kauniainen sai linnaõigused 1972. aastal, mil elanike arv oli tõusnud 6462 elanikuni (City of Kauniainen 2017). 2016. aastal elas Kauniaineni linnas 9397 inimest ning see oli ainus pealinna piirkonna linnadest, mille rahvaarv võrreldes 2015. aastaga langes (0,9%) (Soome Statistikaamet 2017). Ka tänapäeval on Kauniainen endiselt aedlinn, kus domineerivad ühepereelamud ja looduslähedane keskkond (City of Kauniainen 2017).

1.8. Uurimisküsimused

Eestlaste arv Soomes on viimaste aastakümnete jooksul tunduvalt suurenenud. 2011. aasta Eesti rahvaloenduse andmetel on Soome eestlastele peamine väljarände sihtriik ja peamine välismaal töötamise sihtriik. Soome Rahvastikuregistri andmed annavad täpsemat informatsiooni eestlaste elukohavalikute kohta Soomes ning võimaldavad esimest korda täpsemalt uurida eestlaste paiknemist Soome linnades. Erinevad uuringud on näidanud, et eestlastel on Soome ühiskonda integreerumisel mitmeid eeliseid, seda toetavad nii sarnane keel ja kultuur kui ka näiteks soomlaste positiivne suhtumine eestlastesse ning tihedad suhted kahe riigi vahel (Jaakkola 2005 *cit.* Mannila & Reuter 2009). Lisaks on Soome tugeva sotsiaalkaitstesüsteemiga riik, kus on segregatsiooni vältimiseks rakendatud mitmeid erinevaid poliitikaid (Vaattovaara & Kortteinen 2003; Vaattovaara *et al.* 2010; Skifter Andersen *et al.* 2016). Sellest lähtuvalt on antud magistritöö eesmärgiks

selgitada välja, milline on eestlaste etniline ja sotsiaalmajanduslik eluasemesegregatsioon Helsingi regioonis ning kuidas on see muutunud perioodil 1999-2014.

Peamised küsimused, millele magistritöös vastuseid otsitakse on järgnevad:

- Milline on eestlaste etniline ja sotsiaal-majanduslik segregatsioon Helsingi regioonis?
- Kuidas on muutunud eestlaste etniline ja sotsiaal-majanduslik segregatsioon Helsingi regioonis aastatel 1999-2014?

2. ANDMED JA METOODIKA

2.1. Kasutatud andmed

Töös on kasutatud Soome Rahvastikuregistri andmeid aastate 1999-2014 kohta. Soome Rahvastikuregister on Soome Rahandusministeeriumi all tegutsev asutus, mis kogub demograafilist informatsiooni ning varustab sellega avalikku sektorit ja firmasid (Soome Rahvastikuregister 2017). Rahvastikuregister kogub andmeid kõigi Soomes püsivalt elavate inimeste kohta.

Vaatluse alla on võetud periood 1999-2014, sest see on piisavalt pikk aeg, et hinnata, kuidas on eestlaste majanduslik olukord ja ruumiline paiknemine Helsingi regioonis muutunud. Uurimisperioodi jooksul toimus ka Eesti liitumine Euroopa Liiduga (2004), mis võimaldas eestlastel sinna lihtsamalt elama ja tööle asuda. Etnilise segregatsiooni uurimisel on analüüsitud aastaid 1999, 2004, 2009 ja 2014. Sotsiaalmajandusliku segregatsiooni uurimisperiood on aga 2004-2013, kuna andmed varasemate ja hilisemate aastate kohta puuduvad, analüüsitud on aastaid 2004, 2009 ja 2013. 4-5aastane samm võimaldab hinnata, millised muutused ja kui kiiresti on toimunud.

2.1.1. Uurimispiirkond

Uurimispiirkonnaks on valitud Helsingi pealinna regioon, mis koosneb pealinnast Helsingist ning seda ümbritsevatest Vantaa, Espoo ja Kauniaineni linnadest, mis on pendelrände kaudu pealinnaga tihedalt seotud. Helsingi pealinna regioon on Soome suurim linnaline piirkond ning selle rahvaarv on viimastel aastatel enim kasvanud. See on Soomes kõige mitmekesisem ja multikultuursem piirkond, kuna sinna on kogunenud suurem osa võõrkeelsest elanikkonnast. Regiooni viimaste aastate rahvaarvu kasv on leidnud aset suurel määral just immigrantide arvu suurenemise tõttu (Soome Statistikaamet 2017). Regioonis elab ka kõige suurem osa Soomes elavaid eestlasi, mistõttu on valitud ala uuringu eesmärgi täitmiseks sobivaim.

Regiooni on uuritud Soome Statistikaameti loodud postiindeksipõhiste piirkondade järgi – ühe ala moodustavad sama postiindeksiga aadressid. Antud jaotuse järgi koosneb Helsingi linn 84 alast, Espoo 45 alast, Vantaa 36 alast ja Kauniainen ühest alast (joonis 1).

Joonis 1. Uurimispiirkond, Helsingi pealinna regioon

2.1.2. Analüüsis kasutatud tunnused

Etnilise segregatsiooni uurimiseks on kasutatud rahvuse tunnust. Enamus- ja vähemusgruppide võrdlemiseks on rahvuse alusel eristatud viis rühma: soomlased, eestlased, lääne-eurooplased, ida-eurooplased ja muud piirkonnas elavad rahvused. Eestist Soome kolinud vene rahvusest elanikud on loetud ida-eurooplaste hulka.

Soome Rahvastikuregistri andmed on kogutud kõigi regiooni elanike kohta, ent kuna töös on uuritud väikseid piirkondi, on mõningad andmed uuringust välja jäänud (kui mõne rahvusrühma arv piirkonnas on alla kahe, on need andmed kaitstud). 1999. aastal jäi etnilise segregatsiooni analüüsist välja 38 piirkonda, 2004. aastal 32, 2009. aastal 28 ning 2014. aastal 26 piirkonda. Tabel 1 toob etniliste gruppide kaupa välja analüüsis kasutatud rahvaarvud (kust teatud osa elanikke on jäänud välja) ja regiooni kogurahvaarvud.

Tabel 1. Segregatsiooniindeksite ja piirkondade analüüsis kasutatud etnilised tunnused ja suurused

		soomlased	eestlased	lääne-eurooplased	ida-eurooplased	muud rahvused	kokku
1999	analüüsis	819795	4250	6503	13773	13633	870049
	kokku	902229	4634	7437	14695	15163	945711
2004	analüüsis	867753	5843	7777	18544	19965	919882
	kokku	922541	6237	8563	19464	22246	980402
2009	analüüsis	893647	10557	10659	25552	32526	972941
	kokku	945913	11349	11840	27112	24977	1033923
2014	analüüsis	923548	19602	13344	33697	48239	1038430
	kokku	977073	21445	15367	36272	53913	1106399

Sotsiaalmajandusliku segregatsiooni uurimiseks on kasutatud sotsiaalmajandusliku seisundi tunnuseid, mille järgi elanikkond on jagatud seitsmeks: ettevõtjad, kõrgema astme töötajad, keskastme töötajad, liht- ja oskustöölised, pensionärid, õpilased, muud (pikaajalised töötud, sotsiaalmajanduslik seisund teadmata või seisund muu). Peamiselt on keskendutud tööalase struktuuri tunnuste analüüsimisele. Kõrgema astme töötajate alla kuuluvad juhtivtöötajad, planeerimis- ja uurimisalade kõrgema taseme töötajad, haridustöötajad ja muud kõrgema astme töötajad. Keskastme töötajate hulka loetakse töödejuhatajad, spetsialistid, kontoritöötajad ning muud keskastme töötajad. Liht- ja oskustöölise hulka loetakse põllumajandustöötajad, tööstustöötajad, müügi- ja teenindustöötajad ning muud töölised. Ettevõtjate alla kuuluvad nii üksikettevõtjad kui töötajatega ettevõtjad.

Sotsiaalmajandusliku segregatsiooni uurimiseks analüüsiti kõigepealt eestlaste, soomlaste ja kogu piirkonna elanike ametialast jagunemist. Sellesse analüüsi olid kaasatud kõik 20–64aastased regiooni tööga hõivatud elanikud. Seejärel anti segregatsiooni uurimiseks piirkondadele sotsiaalmajanduslik staatus. Sotsiaalmajandusliku staatuse määramisel kasutati kogu regiooni kõigi tööga hõivatud elanike (mitte ainult 20–64aastaste) ametialaseid andmeid. Staatus jäi määramata piirkondades, kus mõne tunnuse väärtus oli liiga madal. 2004. aastal jäi analüüsist välja 34 piirkonda, 2009. aastal 33 ning 2013. aastal 31 piirkonda. Piirkondade staatuse määramisel kasutatud ametialade esindajate arvud on toodud välja tabelis 2.

Tabel 2. Piirkondade analüüsis kasutatud sotsiaalmajanduslikud tunnused ja suurused

aasta	kõrgem aste	keskaste	liht- ja oskustöölised
2004	190817	229651	139996
2009	215701	229930	133659
2013	211618	234196	135641

2.2. Metoodika

Töö andmetöötlus on viidud läbi programmis MS Excel, indeksite arvutamiseks on kasutatud programmi Geo-Segregation Analyzer ning kaardid on koostatud ArcMap10.5 keskkonnas. Magistritöö analüüsis on Marcińczak jt (2015b) eeskujul kasutatud nii indeksipõhist kui toorandmetel põhinevat lähenemist. Tulemuste osa alguses on antud ülevaade uurimispiirkonna rahvastikust, eestlaste arvust, vanuselisest ja soolisest jaotusest, sotsiaalmajanduslikust seisundist ning eelmainitud tunnuste muutumisest perioodil 1999-2014.

2.2.1. Segregatsiooniindeksid

Selleks, et hinnata eestlaste ruumilist ühtlust ja paiknemist Helsingi regioonis on programmi Geo-Segregation Analyzer abil arvatud etnilise segregatsiooni kohta kolm erinevat segregatsiooni mõõtvat indeksit: segregatsiooniindeks (IS), isolatsiooniindeks (xPx) ja erinevuse indeks (ID).

Erinevuse indeks (*index of dissimilarity*) on enimkasutatud indeks ühtluse mõõtmiseks. Erinevuse indeks mõõdab kahe grupi vahelist ruumilist ühtlust. Indeksi väärtused jäävad vahemikku 0-100. Erinevuse indeks näitab, kui suur hulk vähemusgrupi liikmeid peaksid kolima uuritava piirkonna väiksemate alade vahel, et elanikkond oleks terves uuritavas piirkonnas ühtlaselt jaotunud (Massey & Denton 1988). Näiteks kui erinevuse indeksi väärtus on 50, peaksid ühtluse saavutamiseks elukohta vahetama 50% vähemusrahvuse esindajatest. Elanikkond on seda ühtlasemalt jaotunud, mida madalam on erinevuse indeksi väärtus. Väärtused alla 30 loetakse madalaks ning väärtused üle 60 loetakse kõrgeks.

Isolatsiooniindeksit kasutatakse kokkupuutuvuse mõõtmiseks ning see näitab, kui suur tõenäosus on vähemusgrupil puutuda kokku ainult sama vähemusgrupi teiste liikmetega (Massey & Denton 1988). Indeksi väärtused jäävad samuti vahemikku 0-100. Mida kõrgem on indeks, seda suurem tõenäosus on grupi liikmetel puutuda kokku ainult teiste oma grupi liikmetega ning mida madalam on indeks, seda suurem on tõenäosus puutuda kokku teise grupi liikmetega.

Segregatsiooniindeks mõõdab ühe grupi ruumilist ühtlust võrreldes ülejäänud rahvastikuga. Ka segregatsiooniindeksi väärtused jäävad vahemikku 0-100 ning seda tõlgendatakse sarnaselt erinevuse indeksile (Massey & Denton 1993).

Etnilise segregatsiooni puhul on segregatsiooni- ja isolatsiooniindeksid arvatud eestlaste kohta võrreldes kogu rahvastikuga, erinevuse indeksi väärtused on arvatud ka ülejäänud suuremate rahvusgruppide lõikes. Ülejäänud rahvused on jagatud gruppidesse: soomlased, eestlased, lääne-eurooplased, ülejäänud ida-eurooplased ning muudest rahvustest isikud.

2.2.2. Toorandmetepõhine analüüs

Selleks, et tulemusi analüüsida ja paremini visualiseerida on ArcMap10.5 keskkonnas koostatud horopleetkaardid, mis kirjeldavad erinevate rahvus- ning sotsiaalmajanduslike gruppide paiknemist Helsingi regioonis. Andmete ja kaartide põhjal on uuritud eestlaste ruumilist paiknemist nii etniliste kui sotsiaalmajanduslike tunnuste põhjal. Uuritud on ka eestlaste paiknemist võrreldes ülejäänud vähemusrahvustega. Analüüsist välja jäänud alad (kus mingi rühma arv on liiga väike) on kaartide legendis märgitud "puuduvatena".

Sotsiaalmajandusliku segregatsiooni uurimiseks on piirkondadele erinevate ametikohtade osakaalude järgi antud sotsiaalmajanduslik staatus (Marcinčzak *et al.* 2015b). Selleks on arvatud erinevate ametirühmade osakaalud igas postiindeksipõhises piirkonnas. Välja on jäetud ettevõtjate ametirühm, kuna antud rühma puhul on raske määrata, kas sinna alla kuuluvad isikud on kõrgema või madalama elatustasemega.

Ametirühmade osakaalude järgi on Marcinčzak jt (2015b) eeskujul, kuid modifitseeritud kujul, eristatud seitse piirkonna staatust: kõrge, keskmisest kõrgem, segunenud, keskmisest madalam, madal, polariseerunud ja keskmine (tabel 3).

Tabel 3. Postiindeksipõhiste piirkondade sotsiaalmajandusliku staatuse määramine

Staatuse	Kõrgem aste	Keskaste	Liht- ja oskustöölised
Kõrge	>50%	<50%	<50%
Keskmisest kõrgem	25-49%	25-49%	<25%
Segunenud	25-49%	25-49%	25-49%
Keskmisest madalam	<25%	25-49%	25-49%
Madal	<50%	<50%	>50%
Polariseerunud	25-49%	<25%	25-49%
Keskmine	<50%	>50%	<50%

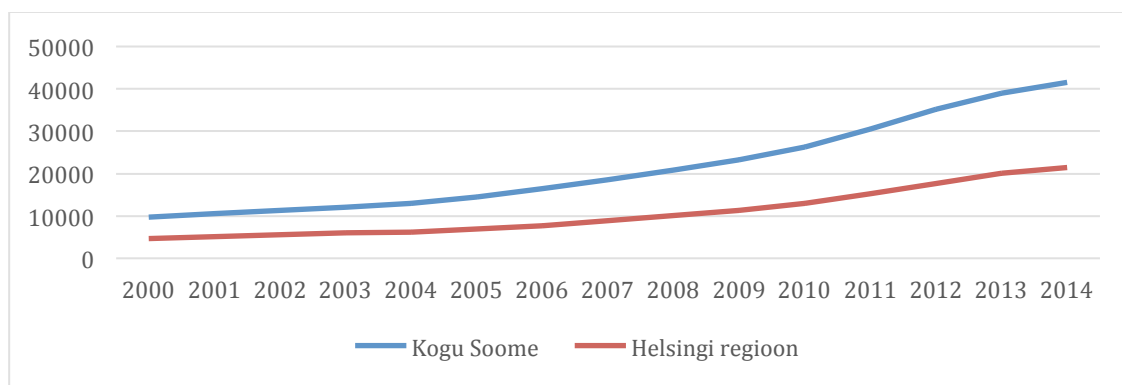
3. TULEMUSED

3.1. Taust

3.1.1. Eestlaste arv Soomes ja Helsingi regioonis

Soome Vabariigis elas 2014. aastal Soome Rahvastikuregistri andmetel 41573 eestlast. Aastal 1999 oli see number 9614, seega on Soomes elavate eestlaste arv uuritaval ajaperioodil märgatavalt kasvanud (joonis 2). Eestlaste arvu suurenemine on olnud pidev, kuid kasv kiirenes mõnevõrra alates aastast 2005, mida võib põhjendada Eesti astumisega Euroopa Liitu ning sellega kaasnenud piiride avanemisega. Aastatel 2009-2013 tõusis Soomes elavate eestlaste arv igal aastal rohkem kui 3000 inimese võrra, kuid 2014. aastal oli näha kasvu kahanemist. Helsingi regioonis elavad eestlased on terve perioodi vältel moodustanud ligikaudu poole kõigist Soomes elavatest eestlastest ja sealne eestlaste arv on kasvanud sarnases tempos.

Käesoleva töö uurimispiirkonnaks olevas Helsingi regioonis elas 2014. aastal 21445 eestlast. Ka seal on eestlaste arv 1999. aastast pidevalt kasvanud (joonis 2). Eestlaste arv on suurim Helsingi linnas, kus 2014. aastal elas 10676 eestlast, Vantaa linnas elas eestlasi 5871, Espoos 4796 ning Kauniainen 102 (Helsingi regioonis elavatest eestlastest elas 49,8% Helsingi linnas; 27,4% Vantaas; 22,4% Espoos ja 0,5% Kauniainen). Kui Helsingi linnas on eestlaste arv võrreldes 1999. aastaga kolmekordistunud, siis nii Vantaas, Espoos kui Kauniainen on eestlastest elanike arv rohkem kui kuuekordistunud.

Joonis 2. Eestlaste arv Soomes ja Helsingi regioonis 1999-2014

3.1.2. Soo- ja vanusjaotus

Helsingi regioonis elavate eestlaste soolist jaotust vaadates on näha, et terve uurimisperioodi jooksul on naiste osakaal olnud meeste omast veidi suurem. See vahe on aga aastatega vähenenud. Kui 1999. aastal oli naiste osatähtsus eestlaste seas 57%, siis 2014. aastaks oli see langenud 53%-ni. Regiooni moodustavate linnade endi vahel ei ole samuti soolises jaotuses väga suuri erinevusi näha. Veidi kõrgem on naiste osakaal võrreldes meestega Helsingi linnas (54,5%) ja Kauniainen linnas (52,9%), ent viimases on kokku vaid 102 eestlast. Helsingi linnas on vaadeldaval perioodil toimunud kõige väiksem meeste ja naiste osakaalude muutus: kui Vantaas ja Espoos on naiste osakaal langenud 6-7 protsendipunkti võrra, siis Helsingis on see langenud vaid 2 protsendipunkti võrra. Kauniainenis on naiste osakaal langenud 61,5%-lt 52,9%-le, muutus on justkui kõige suurem, kuid tuleb jälle tähele panna, et sealne eestlaste arv on väga madal (tõusnud 13-lt 102-le).

Uurides Helsingi regioonis elavate eestlaste vanuselist jaotust on näha, et 2014. aastal oli piirkonnas kõige rohkem 20–39aastaseid inimesi, peaaegu sama palju on ka 40–64aastaseid. Mõnevõrra vähem on alla 20-aastaseid ja üle 65-aastased moodustavad eestlastest vaid 3%. Perioodi jooksul on enim tõusnud 40–64aastaste eestlaste osakaal (28,7%-lt 40,8%-le). Kõige rohkem on langenud alla 20-aastaste osakaal (23,9%-lt 14,4%-le). 20–39aastaste ja üle 65-aastaste osakaalud on muutunud väga vähe (vastavalt 44,2%-lt 41,7%-le ja 3,1%-lt 3%-le). Regiooni moodustavate linnade vahel on näha väikeseid erinevusi: Vantaas on võrreldes Helsingi ja Espooga rohkem noori eestlasi (kuni 39-aastaseid) ja vähem üle 40-aastaseid.

3.1.3. Sotsiaalmajanduslik seisund

2013. aasta seisuga oli Helsingi regioonis elavatest 20–64aastastest eestlastest 75% tööga hõivatud, 3,9% õpilased ja 1,6% pensionärid. 19,4% eestlaste sotsiaalmajanduslik seisund oli andmete järgi muu või teadmata. Eestlaste, soomlaste ja kogu piirkonna 20–64aastaste tööalase struktuuri jagunemist kirjeldavad joonised 3-5.

20–64aastaste tööga hõivatud eestlaste seas on suurima osakaaluga liht- ja oskustöölised, kelle osatähtsus on aastatega üha kasvanud. Kui juba 2004. aastal olid veidi üle poole

eestlastest liht- või oskustöölised, siis 2013. aastaks oli nende osatähtsus tõusnud 66%-ni. Ka keskastme töötajate osakaal on võrdlemisi kõrge, kuigi nende osakaal on aastate jooksul langenud (2004. aastal 27,8%, 2013. aastal 19,5%). Samuti on uuritaval perioodil langenud kõrgema astme töötajate osakaal (2004. aastal 10,5%, 2013. aastal 6%). Eestlastest ettevõtjate osakaal pole ajaperioodil 2004-2013 märkimisväärselt muutunud, see oli 2004. aastal 7,7% ja 2013. aastal 8,2%.

Võrreldes Helsingi regioonis elavate tööga hõivatud 20–64aastaste eestlaste ja soomlaste ametiühmade vahelist jaotust, on näha, et eestlased ei ole jaotunud sama moodi kui soomlased ning ka muutused on aja jooksul olnud erinevad. Kui eestlaste seas on suurima osakaaluga liht- ja oskustöölised (66%), siis soomlaste seas oli nende osakaal 2013. aastal vaid 19,1%. Selle ametirühma osatähtsus on eestlaste seas vaadeldaval perioodil märkimisväärselt kasvanud, ent soomlaste seas on sama osatähtsus veidi langenud (kahanenud 3,4 protsendipunkti võrra). Soomlaste seas moodustavad suurima osa töötajatest hoopis keskastme töötajad (2013. aastal vastavalt 40,3%), kelle osatähtsus eestlaste seas on aga märgatavalt väiksem. Kui keskastme töötajate osakaal eestlaste seas on langenud, siis soomlaste seas on see aastate jooksul jäänud muutumatuks. Erinevalt eestlastest on soomlaste seas suure osatähtsusega ka kõrgema astme töötajad, kelle osatähtsus on vaadeldaval perioodil tõusnud ning kes moodustasid 2013. aastal 33,2% kõigist töötavatest 20–64aastastest soomlastest (eestlaste seas oli kõrgema astme töötajaid vaid 6%).

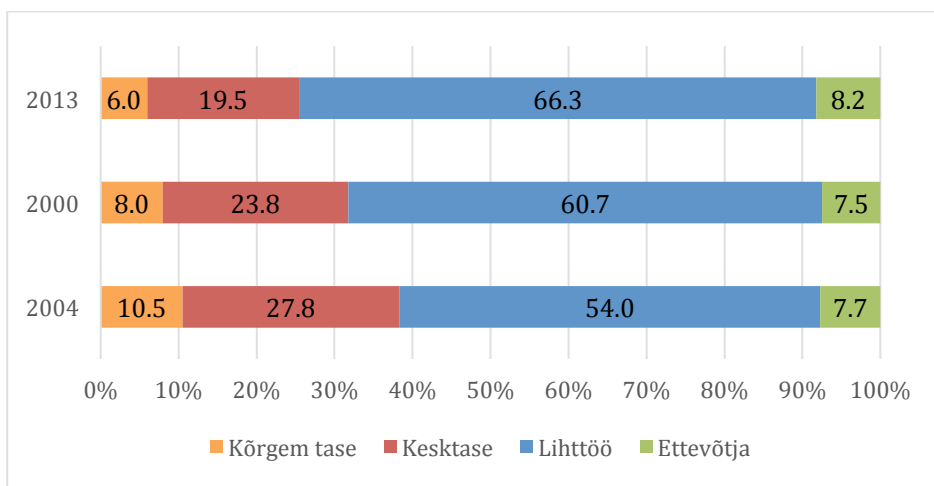
Kogu Helsingi regiooni 20–64aastaste tööga hõivatud elanike tööalane jaotus sarnaneb soomlaste tööalase jaotusega. Kogu regioonis on soomlastest omast veidi suurem liht- ja oskustöölise osakaal ning veidi väiksem kesk- ja kõrgema astme töötajate osakaal.

Vaadeldes eestlaste tööalast jaotust eraldi meeste ja naiste seas, on näha, et suurima osatähtsusega on mõlemas grupis terve uuritava perioodi vältel liht- ja oskustöölised. Meeste seas on antud ametirühma osakaal aga märgatavalt kõrgem kui naiste seas (2013. aastal vastavalt 77% ja 58%). Võrreldes 2004. aastaga on liht- ja oskustöölise osakaal meeste seas tõusnud 9 ja naiste seas 17 protsendipunkti võrra. Teise suurema osatähtsusega ametirühma moodustavad keskastme töötajad. Nende osakaal on naiste seas märkimisväärselt kõrgem kui meeste seas (2013. aastal vastavalt 30% ja 8,5%). Võrreldes 2004. aastaga on keskastme töötajate osakaal mõlemas grupis kahanenud. Kõrgema astme töötajate osakaal on naiste seas mõne protsendipunkti võrra kõrgem kui meeste seas, ent vaadeldava perioodi jooksul on see erinevus muutunud väiksemaks. Kõrgemal astmel

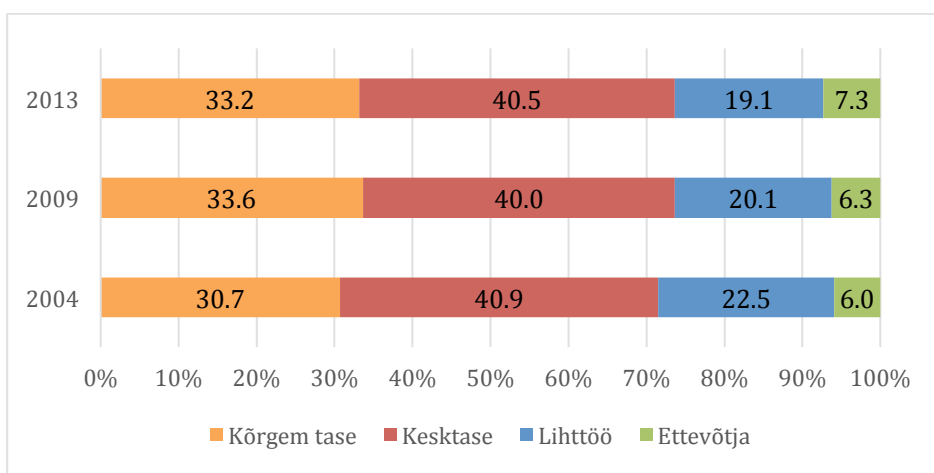
töötavate meeste osakaal on langenud 8,9%-lt 5,1%-le ning kõrgemal astmel töötavate naiste osakaal 12%-lt 6,8%-le.

Nii soomlaste seas kui ka kogu regioonis on meeste ja naiste erinevused sarnased eestlaste omadega (kuigi ametirühmade osakaalud on erinevad). Ka soomlaste seas (ja kogu regioonis) on meeste osakaal suurem liht- ja oskustööliste ning ettevõtjate hulgas. Keskmise taseme tööde peal on aga märgatav naiste ülekaal. Kõrgema taseme töötajate hulgas on siiski näha väikest erinevust: eestlaste puhul on selles ametirühmas veidi suurem naiste ülekaal, kuid kogu regioonis ja soomlaste seas on neil ametikohtadel rohkem mehi.

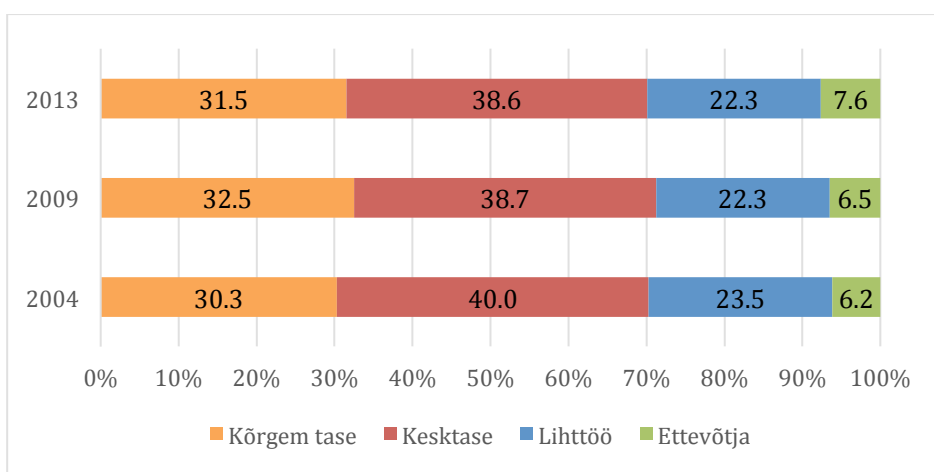
Kokkuvõtvalt on näha, et eestlaste tööalane jaotus erineb suuresti kogu regiooni ja soomlaste ametirühmade jaotusest – eestlaste seas on ülekaalus liht- ja oskustöölised, keda ülejäänud regiooni elanike seas on tunduvalt vähem. Suur erinevus on ka kõrgema astme töötajate vahel, keda eestlaste seas on väga vähe, ent kes regioonis üldiselt moodustavad ligikaudu kolmandiku. Ka keskastme töötajate arv on eestlaste seas madalam kui soomlaste seas ja kogu regioonis.

Joonis 3. 20–64aastaste eestlaste ametigruppide jagunemine aastatel 2004, 2009, 2013

Joonis 4. 20–64aastaste soomlaste ametigruppide jagunemine aastatel 2004, 2009, 2013

Joonis 5. Kogu regiooni 20–64a elanike ametigruppide jagunemine 2004, 2009, 2013 a.

3.2. Etnilise segregatsiooni indeksid

Eestlaste etnilise segregatsiooni mõõtmiseks Helsingi regioonis on arvutatud segregatsiooni-, isolatsiooni- ja erinevuse indeksid aastatel 1999, 2004, 2009 ja 2014. Segregatsiooniindeksite väärtused võimaldavad hinnata eestlaste eraldumise taset uurimispiirkonnas ja selle muutumist uuritaval ajaperioodil.

Segregatsiooniindeks (IS) (tabel 4) mõõdab eestlaste ruumilist ühtlust võrreldes ülejäänud regiooni rahvastikuga. Mida madalam on indeksi väärtus, seda ühtlasemalt on rühmad uuritaval alal jaotunud. Tabelist x on näha, et indeksi väärtused jäävad aastatel 2004, 2009 ja 2014 alla 30, mis tähendab, et eestlaste segregatsioonitase on võrdlemisi madal. 1999. aastal oli segregatsiooniindeksi väärtus 31, mis ületab küll madala segregatsioonitaseme piiri, kuid ei viita siiski märkimisväärsele segregatsioonile. Kuigi segregatsiooniindeksi väärtus on uuritaval perioodil langenud 31-lt 27-le, on see perioodi viimase kümne aasta jooksul püsinud enam-vähem samal tasemel ja kindlat trendi segregatsioonitaseme muutuses näha ei ole.

Lisaks segregatsiooniindeksile arvutati ka isolatsiooniindeks, mis mõõdab eestlaste eraldatust ülejäänud rahvastikust. Mida väiksem on isolatsiooniindeksi väärtus, seda vähem on eestlased ülejäänud rahvastikust eraldatud; mida kõrgem, seda suurem on isoleeritus. On näha, et kuigi isolatsiooniindeks on aastate jooksul tõusnud, on see endiselt väga madal – eestlaste osatähtsus kogu piirkonna rahvastikus on väike ja seetõttu tõenäosus puutuda kokku teiste eestlastega on võrdlemisi madal.

Tabel 4. Segregatsiooni- ja isolatsiooniindeks

	IS	xPx
1999	31	0.0083
2004	26	0.0093
2009	26	0.0152
2014	27	0.0265

Erinevuse indeks (ID) võimaldab hinnata kahe rahvastikurühma vahelist ruumilist ühtlust ning näitab, kui suur osa ühe grupi liikmetest peaks vahetama elukohta, et mõlemad grupid oleksid uuritaval alal ühtlaselt jaotunud. Antud juhul on erinevuse indeksid arvutatud eestlaste, soomlaste, lääne-eurooplaste, ida-eurooplaste ning muudest rahvustest elanike

kohta. Arvutatud erinevuse indeksi väärtused eestlaste ja soomlaste vahel kinnitavad segregatsiooniindeksiga saadud tulemusi, mis näitasid, et eraldumine ei ole väga suur ning see ei ole aastate jooksul väga palju muutunud. Kui 1999. aastal oleks pidanud eluaset muutma 32% eestlastest, et olla soomlastega ühtlaselt jaotunud, siis 2014. aastal oleks pidanud seda tegema 28% eestlastest. Uurides erinevuse indeksi väärtusi (tabel 5) eestlaste ja teiste vähemusrahvuste vahel on näha, et suurem on segregatsioonitase eestlaste ja lääne-eurooplaste vahel ning väiksem eestlaste ja ida-eurooplaste ning eestlaste ja muude rahvuste vahel. 2014. aastal oleks pidanud 37% eestlastest vahetama elukohta, et olla lääne-eurooplastega Helsingi regioonis ühtlaselt jaotunud. Kõige madalam on erinevuse indeksi väärtus eestlaste ja ida-eurooplaste vahel – 2014. aastal oleks pidanud elukohta vahetama vaid 13% eestlasi, et olla ida-eurooplastega ühtlaselt jaotunud. Muude rahvuste puhul on indeksi väärtus pigem madal. Aastate lõikes on erinevuse indeksi väärtused muutunud võrdlemisi sarnaselt segregatsiooniindeksile – 1999. aastal olid väärtused küll veidi kõrgemad, kuid segregatsioonitaseme tõusu või langust uuritava perioodil ei ole võimalik täheldada.

Tabel 5. Erinevuse indeksid 1999-2014

aasta	soomlased	lääne-eurooplased	ida-eurooplased	muud rahvused
1999	32	40	16	24
2004	27	37	13	18
2009	27	36	10	16
2014	28	37	13	18

Kokkuvõttes võib segregatsiooniindeksitest järeldada, et eestlaste segregatsioonitase Helsingi regioonis on pigem madal ning on aastate jooksul veidi langenud, kuid mitte märkimisväärselt. Märgata on aga erinevusi eestlaste jaotuses võrreldes teiste vähemusrahvustega – eestlased on ühtlasemalt jaotunud ida-eurooplaste ja muust rahvusest elanikega ning veidi ebaühtlasemalt lääne-eurooplastega.

3.3. Eestlaste paiknemine Helsingi regioonis

Uurides eestlaste paiknemist Helsingi regioonis on näha, et eestlaste osakaal on teatud postiindeksipõhistes piirkondades vaadeldava perioodi jooksul märgatavalt tõusnud, mõnedes teistes piirkondades aga jäänud peaaegu samaks. Vähenenud ei ole eestlaste osakaal uuritava perioodi jooksul üheski piirkonnas.

1999. aastal elas Helsingi regioonis 4634 eestlast, moodustades sellega vaid 0,5% regiooni rahvastikust. Ka teistest rahvustest immigrantide osakaal oli 1999. aastal madal, moodustades vaid 3,9% regiooni rahvastikust. 2004. aastal elas Helsingi regioonis juba 6237 eestlast, moodustades 0,6% regiooni rahvastikust ning ka teiste immigrantide osakaal üldiselt oli tõusnud (5,2%-le). 2009. aastaks elas Helsingi regioonis veidi üle 10000 eestlast (1,1% regiooni rahvastikust) ja ülejäänud immigrantide osakaal oli tõusnud 7,3%-le. 2014. aastaks oli eestlaste arv võrreldes 2009. aastaga rohkem kui kahekordistunud: eestlasi elas Helsingi regioonis 21445 ja nad moodustasid sellega 1,9% regiooni rahvastikust. Ülejäänud immigrantide osakaal regioonis tõusis 9,6%-ni.

Kui 1999. aastal elas üle 70% regioonis elavatest eestlastest Helsingis, siis 2014. aastal elas Helsingis veidi alla 50% eestlastest. Selle võrra on aga Vantaas ja Espoos elavate eestlaste arv kiiremini kasvanud: kui 1999. aastal elas Vantaas 13% ja Espoos 15% regiooni eestlastest, siis 2014. aastal elas neis linnades vastavalt 27% ja 22% regiooni eestlastest. Väikelinnas Kauniainen on eestlaste arv küll tõusnud, ent see moodustab endiselt vaid 0,5% kogu linna elanikest.

1999. aastal oli eestlaste arv Helsingi regioonis veel võrdlemisi väike (joonis 6) ning postiindeksipõhiseid piirkondi, kus eestlaste osakaal ulatus üle 1% oli 10. Piirkondi, kus ei elanud ühtegi eestlast oli neli. Üle saja eestlaste elas vaid kuues piirkonnas, mis kõik jäävad asukoha poolest Ida-Helsingisse ning kus oli üsna kõrge immigrantide, eriti just Ida-Euroopast pärit immigrantide osakaal (kokku immigrante 6-9%). 2004. aastal oli ühes piirkonnas eestlaste osakaal üle 2%, üle 1% oli eestlaste osakaal aga juba 16 piirkonnas. Üle saja eestlaste elas üheteistkümmes piirkonnas. Need piirkonnad, kus eestlasi oli nii osakaalult kui arvuliselt rohkem, olid üldiselt ka kõige suurema immigrantide osakaaluga (immigrantide osakaal 5-13%) (joonis 7). 2009. aastal oli eestlaste osakaal üle 1% 52 piirkonnas, üle 2% oli eestlasi 10 piirkonnas. Tekkinud oli ka 2 piirkonda, kus eestlasi oli üle 3%. 2014. aastaks oli eestlaste arv juba märgatavalt suurenenud (joonis 8) ning piirkondi, kus eestlaste osakaal oli üle 1% juba 87. Protsendiliselt oli suurima eestlaste

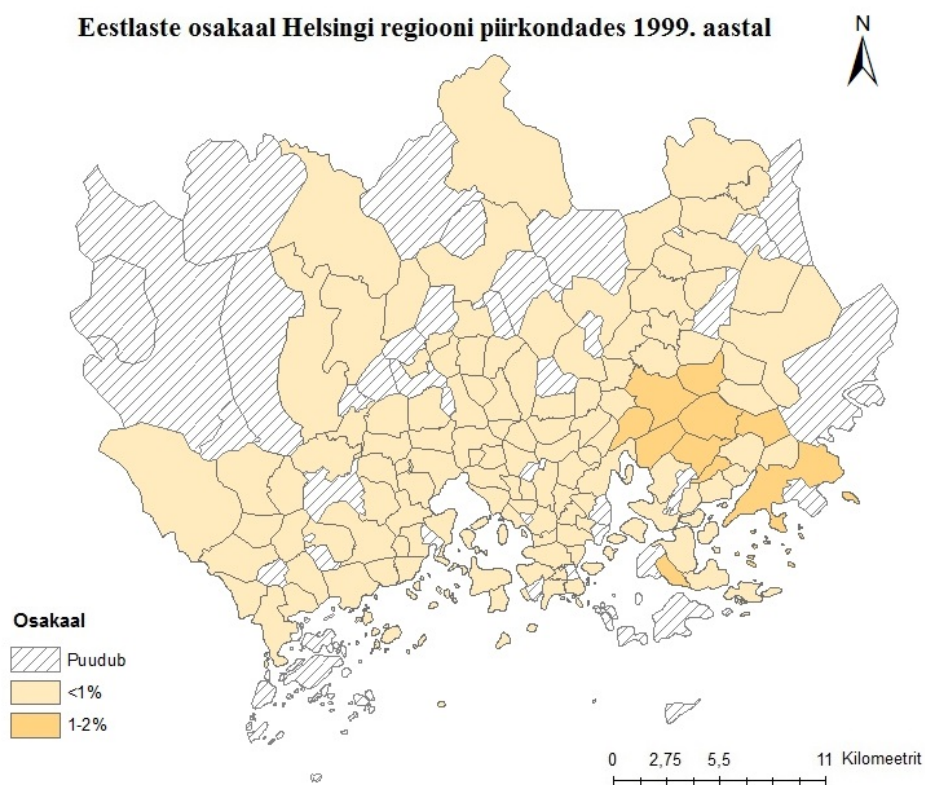
osakaaluga piirkonnas eestlaste osakaal 15%, ent arvuliselt elas seal eestlasi vaid 83 (piirkonna rahvaarv on väike). Arvuliselt oli eestlasi enim piirkonnas, kus elas üle 1000 eestlase.

Kuigi suurima eestlaste protsentuaalse osakaaluga piirkonnad ei ole alati kattunud piirkondadega, kus eestlasi arvuliselt kõige rohkem on, langevad nad suuremas osas siiski kokku. Mõnel juhul on eestlaste osakaal suur, kuid arv väike ja vastupidi, osakaal väike ja arv suur – olenevalt piirkonna kogurahvaarvust.

Väga suurt eestlaste koondumist kindlatesse piirkondadesse Helsingi regioonis näha ei ole, kuid saab siiski eristada piirkondi, kus eestlased on vähem või rohkem esindatud. Märgatavalt rohkem on neid Helsingi linna idaosas, kus nende osakaal ja arv on 1999. aastast aina kasvanud. Vähem on eestlasi Helsingi kesklinnas, mille piirkondades jääb nende osakaal enamasti alla 1%. Helsingi idaosa sarnast koondumist Espoos ja Vantaas nii selgelt näha ei ole, ent samuti eristuvad piirkonnad, kus eestlasi on mõnevõrra rohkem – need jäävad pigem Espoo lõunaosasse ning Vantaa lõuna- ja idaosasse. Kauniainen piirkond moodustab ühe postiindeksipõhise piirkonna ja seal on eestlaste osakaal võrdlemisi madal.

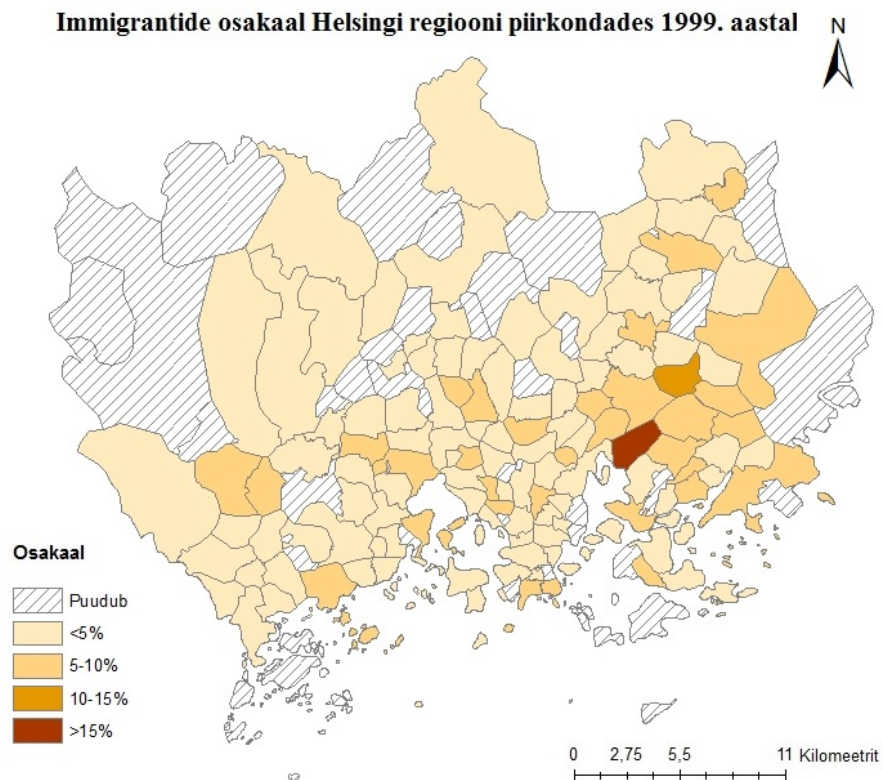
Kogu uuritava perioodi vältel on eestlaste osakaal olnud üldiselt suurem piirkondades, kus ka teisi vähemusrahvuste esindajaid elab rohkem. 2014. aastal elas 74% eestlastest piirkondades, kus immigrantide osakaal oli üle 10% (immigrantide osakaalu hulka on loetud ka eestlased). Võrreldes eestlaste paiknemist ida- ja lääne-eurooplastega ning ülejäänud immigrantidega, on näha, et sarnasemad on eestlaste elukohavalikud Ida-Euroopast ja mujalt kui Lääne-Euroopast pärit sisseerännanutele. Kõige suurema eestlaste arvuga piirkonnad on ühtlasi ka kõige suurema ida-eurooplaste ja mitte Lääne-Euroopast pärit immigrantide arvukusega. Lääne-eurooplasi elab neil aladel vähem. Piirkondades, kus immigrantide osakaal on madal ja valdava enamuse moodustavad soomlased (üle 90%), on eestlasi vähem, vaid 26%. See näitaja on madal ka ida-eurooplaste ja mitte Lääne-Euroopast pärit immigrantide puhul – ka nende osakaal on põhirahvuse suure ülekaaluga piirkondades väike. Lääne-eurooplasi elab neis piirkondades aga üle 56%.

Eestlaste osakaal Helsingi regiooni piirkondades 1999. aastal

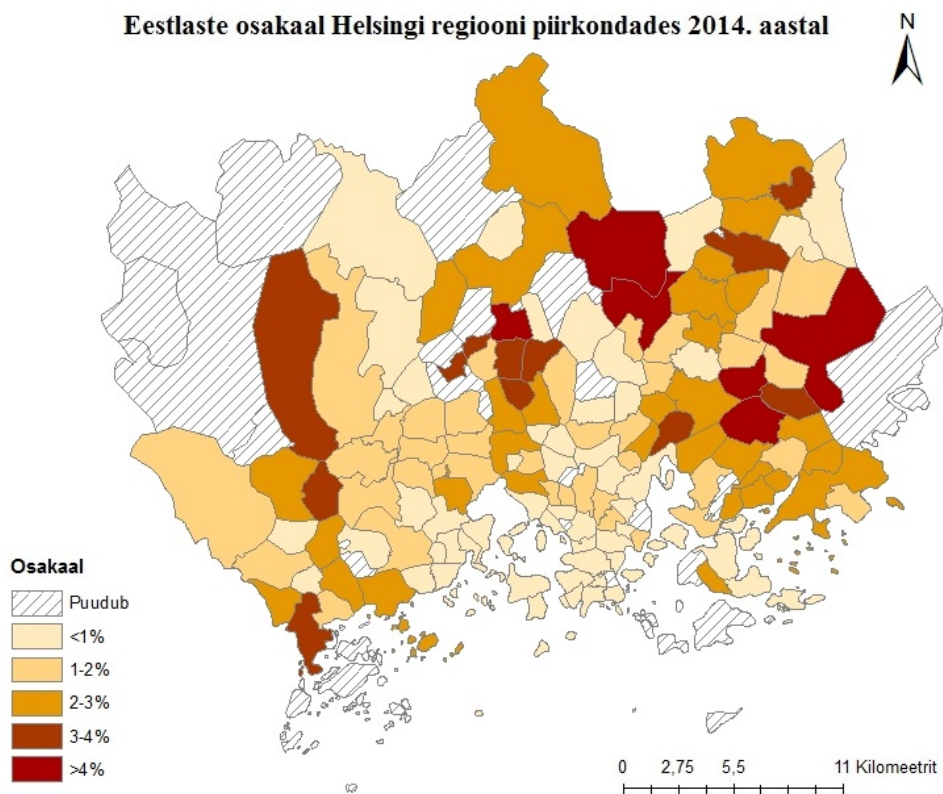

Joonis 6. Eestlaste osakaal Helsingi regiooni piirkondades 1999. aastal

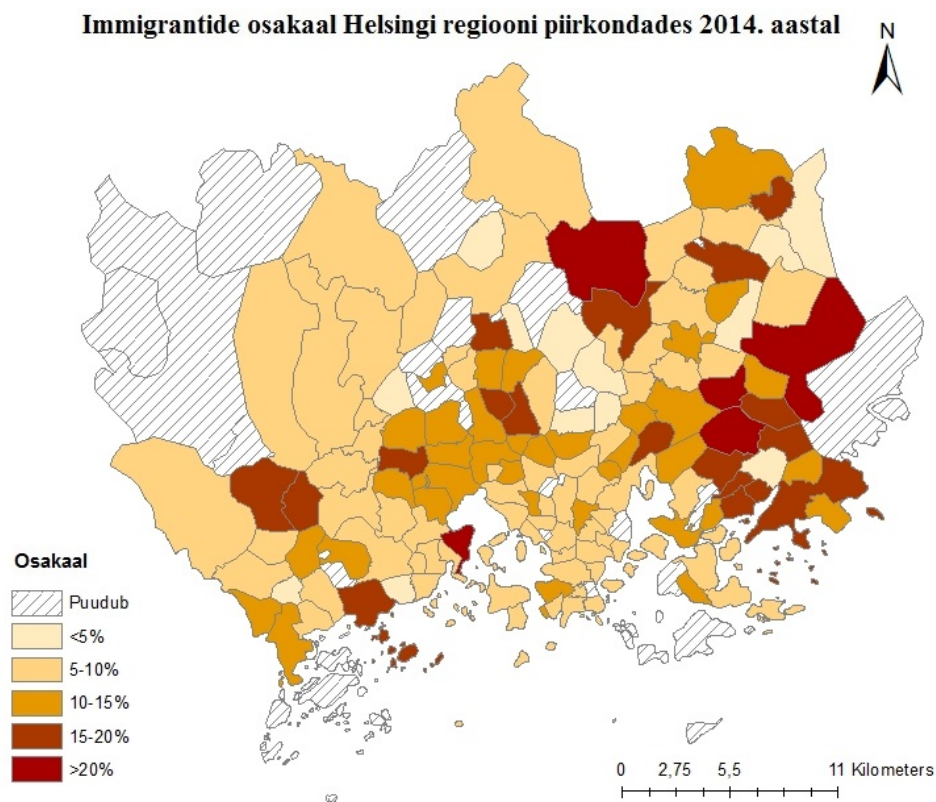
Immigrantide osakaal Helsingi regiooni piirkondades 1999. aastal

Joonis 7. Immigrantide osakaal Helsingi regiooni piirkondades 1999. aastal.

Joonis 8. Eestlaste osakaal Helsingi regiooni piirkondades 2014. aastal

Joonis 9. Immigrantide osakaal Helsingi regiooni piirkondades 2014. aastal.

3.3.1. Sotsiaalmajanduslik jaotus

Eestlaste sotsiaalmajandusliku segregatsiooni uurimiseks anti postiindeksipõhistele piirkondadele (kokku 167) vastavalt erinevate ametialade esindajate osakaaludele sotsiaalmajanduslik staatus (joonised 10-11). Sotsiaalmajanduslikud andmed puuduvad 2004. aastal 34, 2009. 33 ja 2013. aastal 31 postiindeksipõhise piirkonna kohta.

Kõrge staatusega piirkondi, kus üle 50% töötajatest töötab kõrgematel ametikohtadel, oli 2013. aastal 29. Keskmisest kõrgema staatusega piirkondi, kus on rohkem kõrge ja keskastme töötajaid ning vähem liht- ja oskustöölisi, on Helsingi regioonis kõige rohkem (61). Segunenud piirkondi, kus kõikide tööastmete osakaal jääb 25-49% vahele oli 2013. aastal 26. Keskmisest madalama staatusega piirkondi, kus rohkem on liht-ja oskustöölisi ning keskmise taseme töötajaid ja vähem kõrgema taseme töötajaid oli 2013. aastal 17. Uuritava perioodi jooksul on tõusnud kõrge ja keskmisest kõrgema staatusega piirkondade arv ning langenud keskmisest madalama ja segunenud staatusega piirkondade arv (neist viimane kõige rohkem). Madala staatusega piirkondi oli kogu perioodi jooksul vaid üks, keskmise staatusega piirkondi 2004. ega 2009. aastal ei olnud, 2013. aastal oli neid kaks. Polariseerunud piirkondi ei esinenudki.

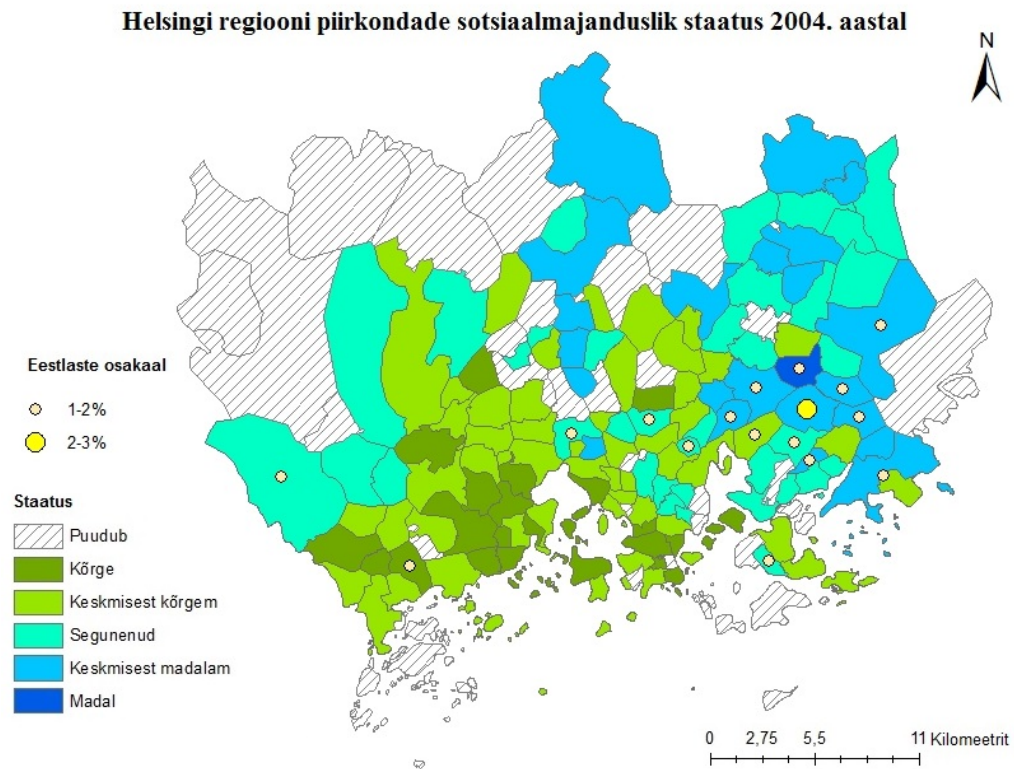
Jooniselt 11 on näha, et 2014. aastal on eestlaste osakaal kõrgem keskmisest madalama sotsiaalmajandusliku staatusega piirkondades (piirkondade sotsiaalmajanduslikud staatused määrati 2013. aasta, eestlaste osakaalud 2014. aasta andmete põhjal). 17 keskmisest madalama staatusega piirkonnast 16-s oli eestlaste osakaal üle 2%, sealhulgas ühes üle 5%. Kuues neist piirkondadest oli eestlaste osakaal 3-4% ja kolmes 4-5%. Madala staatusega piirkondi oli üks ja seal oli eestlaste osakaal 2014. aastal 4,9%. Eestlaste osakaal oli üle 2% ka 17 segunenud sotsiaalmajandusliku staatusega piirkonnas (kokku 26-st), neist neljas 3-4%. Keskmisest kõrgema staatusega piirkondades, mida oli 2013. aasta andmete kohaselt 61, ulatus eestlaste osakaal üle 1% vaid kaheksas piirkonnas, neist kahes oli eestlaste osakaal 3-4%. 29-st kõrge sotsiaalmajandusliku staatusega piirkonnast vaid kahes oli eestlaste osakaal üle 2%.

Jooniselt 10 on näha, et juba 2004. aastal oli eestlaste osakaal suurem keskmisest madalama sotsiaalmajandusliku staatusega piirkondades, 22 piirkonnast kaheksas oli eestlaste osakaal üle 1%, sealhulgas ühes üle 2%. Ainsas madala sotsiaalmajandusliku staatusega piirkonnas oli eestlaste osakaal samuti üle 1%. Lisaks ulatus eestlaste osakaal üle 1% ka kuues segunenud piirkonnas (kokku 36-st) ja ühes kõrge staatusega piirkonnas

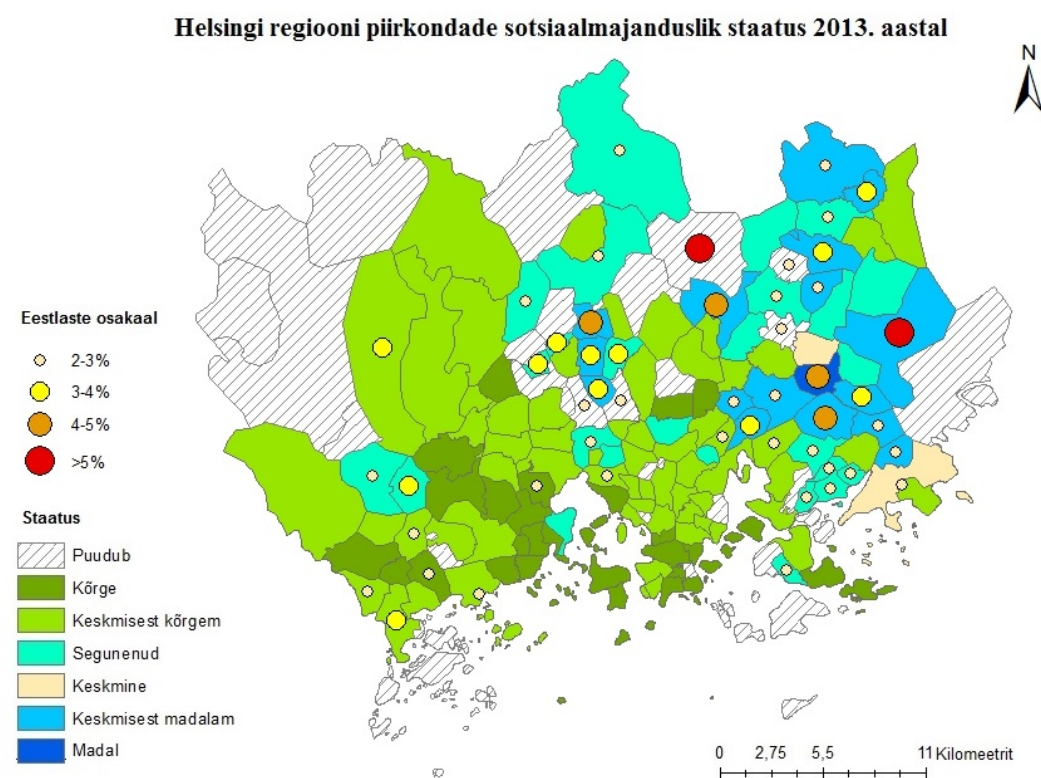
(23-st). Kõigis keskmisest kõrgema staatusega piirkondades jäi eestlaste osakaal alla 1% (neid oli 51).

Ligikaudu 6,7% eestlastest elab kõrge staatusega piirkondades ja see osakaal on olnud sarnane kogu uurimisperioodi vältel. Keskmisest kõrgema staatusega piirkondades elas 2004. aastal 25,4% eestlastest, kuid 2014. aastaks oli neil aladel elavate eestlaste osakaal tõusnud 30,3%-ni. 2004. aastal elas enim eestlasi keskmisest madalamates piirkondades (36,3%), kuid 2014. aastal oli seal elavate eestlaste arv veidi langenud (33,6%-ni). Madala staatusega piirkondi oli terve uurimisperioodi jooksul Helsingi regioonis vaid üks ja selles elas nii 2004., 2009. ja 2014.aastal ligikaudu 1,5% eestlastest.

Eestlaste sotsiaalmajandusliku paiknemise muutused on olnud soomlastega võrreldes mõneti erinevad. Soomlaste seas veidi rohkem kui eestlaste seas on suurenenud kõrgema ja keskmisest kõrgema staatusega piirkondades elavate inimeste osatähtsus, keskmisest madalama staatusega piirkondades elavate inimeste osatähtsus on soomlaste seas langenud veidi rohkem kui eestlaste seas. Segunenud piirkondades on soomlaste osakaal langenud rohkem kui eestlaste osakaal.

Joonis 10. Helsingi regiooni piirkondade sotsiaalmajanduslik staatus 2004. aastal

Joonis 11. Helsingi regiooni piirkondade sotsiaalmajanduslik staatus 2013. aastal

4. ARUTELU

Käesoleva magistritööga uuriti Soome Rahvastikuregistri andmete põhjal eestlaste etnilist ja sotsiaalmajanduslikku segregatsiooni Helsingi regioonis aastatel 1999-2014. Töö tulemustest selgus, et eestlaste etniline ja ka sotsiaalmajanduslik segregatsioon uurimispiirkonnas on üsna madal ning eestlaste eraldumist põhirahvusest ja suurt koondumist kindlatesse piirkondades täheldada ei saa. Seda näitasid nii segregatsiooni-, isolatsiooni- kui ka erinevuse indeksid ja analüüsi käigus koostatud kaardid. Ka teised uuringud, kus on käsitletud segregatsioonitaset Helsingis – need ei ole küll uurinud eraldi eestlasi – on näidanud, et Helsingile – ja Soomele üldiselt – on omased võrdlemisi madalad segregatsiooninäitajad (Skifter Anderson *et al.* 2016; Vaattovaara *et al.* 2010). Selles võib olla oma osa riigi tugeval sotsiaalkaitstesüsteemil, mis toetab vaesemaid elanikke ja riiki saabunud immigrante (Kautto *et al.* 1999 *cit.* Vaattovaara *et al.* 2010). Soome eluasemepoliitika püüab erinevate seaduste ja planeeringute abil tagada, et sotsiaalelamud, mis on mõeldud peamiselt madalama sissetulekuga elanikele, oleksid linnas väga ühtlaselt jaotunud (Skifter Andersen *et al.* 2016). Eestlaste madalat segregatsioonitaset võib mõjutada ka see, et eestlased on pärit sarnasest kultuuriruumist, suudavad kergelt õppida soome keelt ning ei erine soomlastest välimuse poolest. Varasemad uuringud on näidanud, et need tegurid kergendavad eestlaste integreerumist Soome ühiskonda (Anniste & Tammaru 2014).

Siiski võib teatavat segregatsioonitaset märgata – on piirkondi, kus eestlaste osakaal on suurem kui ülejäänud Helsingi regioonis. Helsingi linnas eraldub selgelt Ida-Helsingi, kus on üldiselt rohkem keskmisest madalama ja madala sotsiaalmajandusliku staatusega piirkondi. Vaattovaara & Kortteinen (2003) on Helsingi regiooni uurides toonud välja, et Helsingi idaosa piirkonnad on alates 1990. aastatest muutunud vähem atraktiivseks ning jäänud majanduslikult ülejäänud linna arengust maha. Ida-Helsingis elab ka kõige rohkem pikaajalisi töötuid ning inimesi, kes elavad sotsiaaltoetustest. Suurema eestlaste osakaaluga paistavad välja ka mõned Vantaa (eriti just Helsingi piiri äärde jäävad) ja Espoo piirkonnad ning mõned piirkonnad Helsingi loodeosas. Kõrgema põhirahvuse (soomlaste) osakaalu ja sotsiaalmajandusliku staatusega Helsingi kesklinna ja selle lähedusse jäävates piirkondades on eestlaste osakaal aga madalam. Need kesklinna ja Helsingi lääneosa piirkonnad on majanduslikult edukamad ning neisse on kolinud rohkem noori ja edukamaid inimesi (Vaattovaara & Kortteinen 2003).

Suurema eestlaste osakaaluga alasid iseloomustab üldiselt kõrgem immigrantide osakaal. Nii mõnede teiste Euroopa linnade kui Helsingi regiooni puhul on varasemalt täheldatud, et immigrandid eelistavad tihtipeale kolida naabruskondadesse, mis on paljurahvuselised (Skifter Andersen 2017; Vilks 2011). Antud töö tulemused kinnitavad seda ka eestlaste kohta, kuna neid elab ja nende osakaal on enim tõusnud just paljurahvuselistes piirkondades. Samuti on märgata, et neil aladel on kõrge just Ida-Euroopast pärit immigrantide osakaal. Eestlaste sarnasele ruumilisele paiknemisele ida-eurooplastega viitab ka arvutatud erinevuse indeks, mis oli eestlaste ja ida-eurooplaste vahel väga madal, näidates seda, et need grupid on Helsingi regioonis omavahel üsna ühtlaselt jagunenud. Lääne-eurooplastega on aga ruumilised erinevused suuremad, kuna viimased elavad rohkem suure põhirahvuse ülekaaluga piirkondades, kus teisi immigrante ja eestlasi on vähem.

Suurem osa Helsingi regioonis elavaid eestlasi on liht- ja oskustöölised, väiksem on keskastme töötajate osakaal, kõrgema taseme töötajate osakaal jääb alla 10%. Need näitajad toovad välja suure erinevuse eestlaste ja soomlaste vahel – soomlaste seas on liht- ja oskustöölise osakaal väga madal. Uuritava perioodi jooksul on see erinevus üha suurenenud – eestlaste seas on lihttöölise osakaal märkimisväärselt tõusnud, soomlaste seas langenud. Ida-lääne suunalisele rändele on taoline tööjaotus iseloomulik – Euroopa Liidu siseselt meelitavad vanad ja rikkamad liikmesriigid just nimelt madalama taseme töötajaid, kes teeksid töid, mida kohalikud enam teha ei soovi (Favell 2008).

Eestlaste sotsiaalmajandusliku segregatsiooni indekseid ei olnud võimalik töös arvutada, kuna eestlaste arv on paljudes piirkondades liiga väike ja analüüsist oleks välja jäänud liiga palju alasid. Sotsiaalmajandusliku olukorra uurimiseks anti aga piirkondadele üldiste ametirühmade osakaalude jaotumise põhjal staatused, mis kirjeldavad piirkonna sotsiaalmajanduslikku olukorda. 2004. aastal oli eestlaste osakaal kõrgem piirkondades, mis on keskmisest madalama või madala staatusega. Keskmisest kõrgema ja kõrge staatusega piirkondades oli eestlaste osakaal madalam. Sarnane on olukord ka 2014. aastal, eestlaste osakaal on kõrgem eelkõige just keskmisest madalama ja madala sotsiaalmajandusliku staatusega piirkondades. Siiski on näha, et eestlaste osatähtsus on suurenenud ka mõnedes kõrge ja keskmisest kõrgema sotsiaalmajandusliku staatusega piirkondades.

Euroopa linna uurides on leitud, et kuigi see pole alati nii, on mitmetel juhtudel etniline ja sotsiaalmajanduslik segregatsioon omavahel tugevalt seotud (Marcinčzak *et al.* 2015).

Antud töö tulemustest selgub, et etnilise ja sotsiaalmajandusliku segregatsiooni vahelist seost on näha ka Helsingi regioonis elavate eestlaste puhul. Eestlased töötavad võrreldes soomlastega madalamatel ametikohtadel ning nende osakaalud on kõrgemad madalama staatusega piirkondades, kus immigrantide osakaalud on üsna kõrged. Parema sotsiaalmajandusliku staatusega on regioonis aga piirkonnad, kus immigrante on vähem ja soomlaste osakaal on suurem. See seos on perioodil 1999-2014 üha kasvanud – suurenenud on nii eestlastest liht- ja oskustöölise osakaal, eestlaste osakaal madama sotsiaalmajandusliku staatusega piirkondades kui ka kontsentreerumine paljurahvuselistesse piirkondadesse.

Käesolev magistritöö andis panuse vähemusrahvuste segregatsiooni uuringutesse ning Soomes elavate eestlaste uurimisse. Töö annab ülevaate Helsingi regioonis elavatest eestlastest, nende sotsiaalmajanduslikust jaotusest, paiknemistest ning nende näitajate muutustest aastatel 1999-2014. Selleks, et mõista eestlaste küllaltki madala segregatsiooni põhjuseid, tuleks lähemalt vaadelda tegureid, mis segregatsiooni põhjustavad. Soome kontekstis oleks kindlasti huvitav uurida, kuidas sotsiaalkaitseüsteem ja eluasemepoliitika mõjutab eestlaste assimileerumist ning samuti, kuidas mõjutab Soomes elatud aastate arv eestlaste elukohavalikuid ja sotsiaalmajanduslikku seisundit.

KOKKUVÕTE

Käesoleva magistritöö eesmärk oli uurida Helsingi regioonis elavate eestlaste etnilist ja sotsiaalmajanduslikku segregatsiooni ning selle muutusi perioodil 1999-2014. Etnilist segregatsiooni uuriti rahvustunnuse põhjal ning analüüsi kaasati teiste rahvusrühmadena ka ida-eurooplased, lääne-eurooplased ja piirkonna muust rahvusest elanikud. Sotsiaalmajanduslikku segregatsiooni uuriti ametialase staatuse põhjal, eraldati kõrgema astme, madalama astme ning liht- ja oskustöölise ametirühmad. Sotsiaalmajandusliku segregatsiooni analüüsi periood oli andmete puudumise tõttu etnilise segregatsiooni analüüsi perioodist lühem, uuriti ajavahemikku 2004-2013. Töö käigus prooviti leida vastused küsimustele (1) milline on eestlaste etniline ja sotsiaalmajanduslik segregatsioon Helsingi pealinna regioonis ning (2) kuidas see on muutunud perioodil 1999-2014.

Töös on kasutatud Soome Rahvastikuregistri andmeid. Peamiselt analüüsiti aastaid 1999, 2004, 2009 ja 2014, et näha, millised muutused ja kui kiiresti on viieteistaastase perioodi jooksul toimunud. Sotsiaalmajandusliku segregatsiooni uurimiseks analüüsiti peamiselt aastaid 2004, 2009 ja 2013. Analüüsi käigus koostati eestlaste, soomlaste ja kogu piirkonna elanike ametialase staatuse jagunemise joonised, erinevate piirkondade etnilist ja sotsiaalmajanduslikku osakaalu väljendavad horopleetkaardid ning arvutati kolm erinevat etnilise segregatsiooni indeksit: segregatsiooniindeks, isolatsiooniindeks ja erinevuse indeks.

Töö tulemustest selgus, et perioodil 1999-2014 on eestlaste arv Helsingi regioonis tunduvalt kasvanud, eriti hoogsalt just Espoos ja Vantaas. Võrdlemisi madalate segregatsiooniindeksite ja eestlaste paiknemist kirjeldavate kaartide põhjal aga märkimisväärset etnilist eraldumist põhirahvusest ega koondumist kindlatesse piirkondadesse täheldada ei saa. Siiski on näha kerget tendentsi eestlaste osakaalu suurenemisest teatud piirkondades, tihti peale neis, kus immigrantide osakaalud on pigem kõrged. Vaadates eestlaste sotsiaalmajanduslikku seisundit on näha, et suurem osa neist on liht- ja oskustöölised – see näitaja oli kõrge juba uurimisperioodi alguses ning on aastate jooksul vaid kasvanud. Madalama ja kõrgema astme töötajate osakaalud on selle võrra aga langenud. Sotsiaalmajanduslikku paiknemist vaadates on näha, et eestlaste osakaalud on enim kasvanud keskmisest madalama staatusega piirkondades. Arvuliselt elab eestlasi kõige rohkem keskmisest madalama staatusega piirkondades, kuid peaaegu sama suur osa

eestlasi elab ka keskmisest kõrgema staatusega piirkondades. Kõrge staatusega piirkondades elab vaid 6,7% eestlasi.

Kuna eestlaste arv Soomes on aastate jooksul üha kasvanud ja suur osa eestlasi elab just Helsingi regioonis, on tegemist aktuaalse teemaga, mis vajab põhjalikumat uurimist. Käesolev magistritöö täiendab eelnevaid uuringuid, mis käsitlevad Soomes elavaid eestlasi ja nende eluolu, ning uuringuid, mis käsitlevad endisest idablokist pärit vähemusrahvuste segregatsiooni Lääne-Euroopas ja Põhjamaades. Töös kasutatud Soome Rahvastikuregistri andmed võimaldasid eestlaste paiknemist Helsingi regioonis uurida täpsemalt, kui varasemad andmed seda võimaldanud on.

Ethnic and socio-economic segregation of Estonians in Helsinki Capital Region from 1999-2014

Kaisa Jette Särekanno

SUMMARY

The aim of the thesis was to explore the ethnic and socio-economic segregation of Estonians living in Helsinki Capital Region during the period of 1999-2014. Ethnic segregation was analysed based on nationality. In addition to Estonians and Finns, immigrants from Eastern-Europe, Western-Europe, and other countries were included in the analysis. Socio-economic segregation was measured by people's occupational status. The period for studying socio-economic segregation was shorter, from 2004-2013, since there is no data for earlier or later years. The main research questions of the thesis were (1) how high is the level of ethnic and socio-economic segregation of Estonians in Helsinki Capital Region and (2) how has it changed during the period of 1999-2014.

The research was based on Finnish Population Register Centre's data and the years included in the analysis were 1999, 2004, 2009, 2014, to see what kind of changes and how fast have happened in fifteen years. For socio-economic segregation, the years 2004, 2009 and 2014 were analysed. Diagrams of the occupational status structure of Estonians, Finns and the entire region, and maps of ethnic and socio-economic structure were created for the analysis. In addition three ethnic segregation indices were calculated: index of segregation, index of isolation and index of dissimilarity.

The results show that from 1999 to 2014 the number of Estonians living in Helsinki Capital Region has significantly increased, especially in Espoo and Vantaa. Based on relatively low segregation indices and maps, any remarkable separation from the native population or concentration to specific areas cannot be seen. A slight tendency of increase, however, can be seen in the percentage of Estonians in some regions, mainly in areas with higher share of immigrants.

It can be seen, that most Estonians are manual workers. The percentage of manual workers among Estonians was already high in the beginning of the research period and has only increased during the years. The share of higher and middle level employees has decreased.

The share of Estonians has grown the most in areas with middle to low socio-economic status. Almost the same number of Estonians live in areas with middle to low and middle to high socio-economic status. Only 6,7% of Estonians live in the areas with high socio-economic status.

It is an important topic to study, as the number of Estonians living in Finland has significantly increased during the years and many of them live in Helsinki Capital Region. The thesis adds to previous researches about Estonians living in Finland and researches about segregation of immigrants from Eastern Europe in Western-Europe and the Nordic countries. The data from the Finnish Population Register Centre used in this thesis allowed to explore the location of Estonians in Helsinki Region more thoroughly than before.

TÄNUAVALDUSED

Esmalt sooviksin tänada oma juhendajat Tiit Tammaru, kes mind suunas ja aitas kaasa käesoleva magistritöö valmimisele. Samuti sooviksin tänada Leen Rahnut, kes aitas saada kätte tööks vajalikke andmeid. Viimasena tänan oma venda Juss Särekannot, kes oli magistritöö tegemise ajal autorile suureks toeks ja aitas töö keelelise poolega.

KASUTATUD KIRJANDUS

Anniste, K. (2011). Eestlaste väljaränne Soome, uuringu kokkuvõte. Tartu Ülikooli Geograafia osakond.

Anniste, K., Tammaru, T. (2014). Ethnic differences in return migration levels and intentions of return migration: A study of Estonian migrants in Finland. *Demographic Research*, 30 (13), 377-412.

Arbaci, S. (2007). Ethnic Segregation, Housing Systems and Welfare Regimes in Europe. *International Journal of Housing Policy*, 7 (4), 401-433.

Bolt, G. & Van Kempen, R. (2010). Ethnic Segregation and Residential Mobility: Relocations of Minority Ethnic Groups in the Netherlands. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36 (2), 333-354.

Bonifazi, C., Okólski, M., Schoorl J., Simon, P. (2008). Introduction. Teoses: International Migration in Europe. New Trends and new methods of analysis. (Toim.: Bonifazi, C., Okólski, M., Schoorl J., Simon, P.) Amsterdam University Press 9-16

Bråmås, Å. (2006). „White Flight “? The Production and Reproduction of Immigrant Concentration Areas in Swedish cities, 1990–2000. *Urban Studies* 43 (7), 1127–1146.

Burgers, J., Musterd, S. (2002). Understanding urban Inequality: A Model Based on Existing Theories and an Empirical Illustration. *International Journal of Urban and Regional Research*, 26 (2), 403-13.

City of Espoo. (2015). City of Espoo, Pocket Statistics 2015.

City of Helsinki Urban Facts Division for Statistics and Information Services. (2016). Statistical Yearbook of Helsinki 2016. (toim: Sini Askelo, Aila Perttilä, Solja Saarto).

Dobson, J. R. (2008). Labour mobility and migration within the EU following the 2004 Central and East European enlargement. *Employee Relations*, 31 (2), 121-138.

Esping-Andersen, G. (1990). The Three Worlds of Welfare Capitalism. Polity, Cambridge.

European Commission (2002) Free movement of workers – Achieving the full benefits and potential, Com (2002). 694 Final, European Commission, Brussels.

- Favell, A. (2008).** The New Face of East-West Migration in Europe. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 34 (5), 701-716.
- Forsander, A. (2002).** Luottamuksen ehdot. Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja D 39/2002, 283. The Family Federation, Helsinki.
- Freeman, L. (2000).** Minority housing segregation: a test of three perspectives. *Journal of Urban Affairs*, 22 (1), 15-35.
- Freeman, L. (2002).** Does spatial assimilation work for black immigrants in the US? *Urban Studies*, 39 (11), 1983-2003.
- Gregory, D., Johnston, R., Pratt, G., Watts, M., Whatmore, S. (2009).** The Dictionary of Human Geography. Blackwell Publishing Ltd.
- Hardy, J. and Clark, N. (2005).** "EU enlargement, workers and migration: implications for trade unions in the UK and Poland". *Global Unions Research International Workshop "Trade Unions, Globalisation and Development – Strengthening Rights and Capabilities of Workers"*, Novo Hamburgo.
- Jaakkola, M. (2005).** Suomalaisten suhtautuminen maahanmuuttajiin vuosina 1987-2003 (Finnish Attitudes towards Immigrants in 1987 2003). Helsinki: Finnish Ministry of Labour, Studies in Labour Policy 286.
- Kautto, M., Heikkilä M., Hvinden B., Marklund, S., Ploug, N. (1999).** Nordic Social Policy. Routledge, London. 306 p.
- Knox, P., Pinch, S. (2010).** Urban Social Geography, An Introduction. Pearson Education Limited, 181-184.
- Krings, T. (2009).** A race to the bottom? Trade unions, EU enlargement and the free movement of labour. *European Journal of Industrial Relations*, 15, 49–69.
- Lepola, O. (2000).** Ulkomaalaisesta suomenmaalaiseksi. SKS, Helsinki. 418 p.
- Lindberg G., Lindèn, A. L. (1989).** Social segmentation på det svenske bostadsmarknaden (Social Segmentation on the Swedish Housing Market). Sociologiske Institutionen, Lunds Universitet.
- Mannila, S., Reuter, A. (2009).** Social Exclusion Risks and their Accumulation among Russian-Speaking, Ethnically Finnish and Estonian Immigrants to Finland. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 35 (6), 939-956.

- Marcińczak, S. (2012).** The evolution of spatial patterns of residential segregation in Central European Cities: The Lodz Functional Urban Region from mature socialism to mature post-socialism. *Cities*, 29 (5), 300-309.
- Marcińczak, S., Musterd, S., Van Ham, M., Tammaru, T. (2015a).** Inequality and rising levels of socio-economic segregation: lessons from a pan-European comparative study. Teoses: *Socio- Economic Segregation in European Capital Cities. East meets West* (toim. Tammaru, T., Marcińczak, S., van Ham, M., Musterd S.). Routledge.
- Marcińczak, S., Tammaru, T., Novák, J., Gentile, M., Kovács, Z., Temelová, J., Valatka, V., Kährik, A., Szabó, B. (2015b).** Patterns of Socioeconomic Segregation in the Capital Cities of Fast-Track Reforming Postsocialist Countries. *Annals of the Association of American Geographers*, 105 (1), 183-202.
- Massey, D.S., Denton, N.A. (1985).** Spatial Assimilation as a Socioeconomic Outcome. *American Sociological Review*, 50 (1), 94-106.
- Massey, D.S., Denton, N.A., (1988).** The Dimensions of Residential Segregation. *Social Forces*, 67, 281-315.
- Massey, D., Denton, N. (1993)** American Apartheid: Segregation and the Making of the Underclass. Harvard University Press: Cambridge, MA.
- Massey, D. S., Rothwell, J. & Domina, T. (2009).** The Changing Bases of Segregation in the United States. *The Annals of the American Academy of political and social science*, 626 (1), 74-90.
- Murie, A. & Musterd, S. (1996).** Social Segregation, Housing Tenure and Social Change in Dutch Cities in the late 1980s. *Urban Studies*, 33, 495–516.
- Musterd, S. (2005).** Social and Ethnic Segregation in Europe. Levels, Causes and Effects. *Journal of Urban Affairs*, 27 (3), 331-348.
- Sassen, S. (1998).** The Global City: New York, London, Tokyo. Princeton University Press. Princeton, NJ.
- Skifter Andersen, H. (2012).** Housing policy in the Nordic countries and its implication for the housing of immigrants. Danish Building Research Institute, Aalborg University.
- Skifter Andersen, H., Andersson, R., Wessel, T., Vilkkama, K. (2016).** The Impact of Housing Policies and Housing Markets on Ethnic Spatial Segregation: Comparing the

Capital Cities of Four Nordic Welfare States. *International Journal for Housing Policy*, 16 (1), 1-30.

Skifter Andersen, H. (2017). Selective moving behaviour in ethnic neighbourhoods: white flight, white avoidance, ethnic attraction or ethnic retention? *Housing Studies*, 32 (3), 296-318.

Tammaru, T., Musterd, S., van Ham, M., Marcinczak, S. (2015). A multi-factor approach to understanding socio-economic segregation in European capital cities. Teoses: *Socio-Economic Segregation in European Capital Cities. East meets West* (toim. Tammaru, T., Marcinczak, S., van Ham, M., Musterd S.). Routledge.

Uusitalo, H. (1997). Four years of recession: what happened to income distribution? Teoses: *The Cost and Cuts: Studies on Cutbacks in Social Security and Their Effects in the Finland of the 1990s*. Saarijärvi: Gummerrus.

Vaattovaara, M., Kortteinen, M. (2003). Beyond Polarisation versus Professionalisation? A Case Study of the Development of the Helsinki Region, Finland. *Urban Studies*, 40 (11), 2127-2145.

Vaattovaara, M., Vilkama, K., Yousfi, S., Dhalmann, H., Kauppinen, T. M. (2010). Contextualising ethnic residential segregation in Finland: migration flows, policies and settlement patterns. Teoses: *Immigration, Housing and Segregation in the Nordic Welfare States*. University of Helsinki, Department on Geosciences and Geography C2.

Van Ham, M., Tammaru, T. (2016). New perspectives on ethnic segregation over time and space. A domains approach. *Urban Geography*, 37 (7), 953-962.

Van Kempen, R., Özüekren, S. A. (1998). Ethnic Segregation in Cities: New Forms and Explanations in a Dynamic World.

Vilkama, K. (2011). Yhteinen kaupunki, eriytyvät kaupunginosat? Kantaväestön ja maahanmuutajataustaisten asukkaiden alueellinen eriyminen ja muuttoliike pääkaupunkiseudulla. Tutkimuksia 2011. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Waldinger, R. (1996). Still the Promised City? African Americans and New Immigrants in Postindustrial New York. Harvard University Press, Cambridge, MA.

Wilson, W.J. (1987) The Truly Disadvantaged: The Inner City, The Underclass and Public Policy. University of Chicago Press, Chicago.

Internetiallikad:

City of Kauniainen. 2017. Facts about Kauniainen. Kättesaadav:

http://www.kauniainen.fi/en/the_city_and_public_decision-making/facts_about_kauniainen

(viimati vaadatud 26.05.2017)

City of Vantaa. 2017. City of Vantaa in Brief. Kättesaadav:

http://www.vantaa.fi/administration_and_economy/vantaa_information/vantaa_in_brief

(viimati vaadatud 26.05.2017)

Helsinki region. Facts about Helsinki region. Kättesaadav:

<https://www.helsinkiregion.fi/hs/en/city-information>

(viimati vaadatud 16.05.2017)

Soome Rahvastikuregister. About Population Register Centre. Kättesaadav:

<http://vrk.fi/en/about-us>

(viimati vaadatud 26.05.2017)

Soome Statistikaamet. 2017. Population Structure 2016. Kättesaadav:

http://www.stat.fi/til/vaerak/2016/vaerak_2016_2017-03-29_tie_001_en.html

(viimati vaadatud 16.05.2017)

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kaisa Jette Särekanno (*autori nimi*),

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Eestlaste etniline ja sotsiaalmajanduslik segregatsioon Helsingi regioonis aastatel 1999-2014 (*lõputöö pealkiri*),

mille juhendaja on Tiit Tammaru (*juhendaja nimi*)

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, **29.05.2017**